

EL MIRALL

Núm. 153

3,01 EUR

Dossier

*Cap a un estatut
ambiciós*

• • •

Entrevistes

*Janer Manila:
«No farem
gonellisme»*

*Antònia Font,
condemnats a
agradar*

• • •

Reportatge

*Tres-cents anys
de telefonia*

• • •

Literatura

*El vuitcentisme
eivissenc*

• • •

Itineraris

*Un tomb per la
costa menys
coneguda de
Calvià*

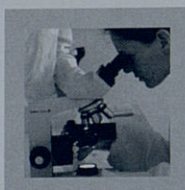

Curs 2004/2005

PROGRAMA D'ACTIVITATS EDUCATIVES

Fundació
"SA NOSTRA"

"SA
NOS
TRA"
CAIXA DE BALEARS

INFORMACIÓ I INSCRIPCIONS

EQUIPAMENTS

Escola del Medi Can Tàpera,
sa Canova, Centre de Cultura
"SA NOSTRA" i Demolab-
Laboratori Jove
Tel. 971 40 10 01

Museu Balear de
Ciències Naturals
Tel. 971 63 40 64

Jardí Botànic de Sóller
Tel. 971 63 40 14

La Trapa
Tel. 971 49 82 68

Observatori Astronòmic de
Mallorca-Mallorca Planetarium
Tel. 971 51 33 44

ACTIVITATS A MENORCA

El paisatge de Menorca
Maó: tel. 971 36 68 54
Ciutadella: tel. 971 48 06 86

ACTIVITATS A LES PITIÜSES

Es Amunts. Vida, cultura
i paisatge. Dels plans de
Corona i Albarca fins
a Buscastell
Tel. 971 39 06 74

ACTIVITATS PER TREBALLAR A L'ESCOLA

Illes Balears
Tel. 971 40 10 01

PER A MÉS INFORMACIÓ
www.sanostra.es

EL MIRALL

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colonya

EDITORIAL

NOU ESTATUT

4

DOSSIER

CAP A UN ESTATUT AMBICIÓS

5

NOTES LITERÀRIES

LLORENÇ VICH SANCHO. EL VUITCENTISME EIVISSENC

32

ENTREVISTA

ANTONI OLIVER. GABRIEL JANER MANILA: «NO FAREM GONELLISME POLÍTIC»

34

OPINIÓ

JAUME LLADÓ. UNA TASCA INSENT

40

REPORTATGE

PERE POU. EL TELÈFON JA HA VIST TRES SEGLES

42

MISCEL·LÀNIA

46

MÚSICA

RAFAEL M. CREUS. ANTÒNIA FONT, CONDEMNATS A AGRADAR

48

ITINERARIS

GASPAR VALERO. EL FAR DE CALA FIGUERA I PORTALS VELL (CALVIA)

54

LLIBRES

BIEL MESQUIDA. TOTA LA PROSA D'ESPRIU

57

CINEFÀGIA

MATÍAS VALLÉS. PALMA, MÉS CINE QUE MAI EN MENYS CINES QUE MAI

58

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Setembre de 2004 · Núm. 153

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

Adreça electrònica:
<http://www.ocbweb.org>
wmaster@ocbweb.org

President:
Jaume Lladó

Director:
Josep Melià

Cap de redacció:
Carles Canals

Consell editorial:
Sebastià Frau
Antoni Oliver
Jaume Lladó
Josep Melià
Carles Canals

Publicitat:
Santi Adrover

Producció, administració
i publicitat:
Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
Omnium Cultural
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmau)
08003 Barcelona

Delegació a València:
Acció Cultural del País Valencià
C/ de Moratín, 15
46001 València

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió
dels seus autors

Il·lustració de coberta
S/T (Oli)
Gaspar (G. Martínez)
Albox, Almeria (1950)
Viu a Mallorca des de 1997
C/ de l'Almudaina, 2, Palma

Disseny
Marcos Spinazzola

Maquetació i fotocomposició
Ecogràfic

Impressió
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754

Dipòsit legal

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5106729886

Nou estatut

Editorial

La victòria del PSOE el març de 2004 ha suposat un canvi important respecte de l'autogovern i l'Estat autonòmic. Durant l'etapa política anterior, amb majoria absoluta del senyor Aznar, parlar de reforma de la Constitució i de l'Estatut era equiparat a cometre un greu sacrilegi. Almeno ara les aspiracions es poden expressar sense ser insultat i dimonitzat. Com a mínim el clima en què es fa el debat permet tenir esperances que es produeixi un bot en les nostres capacitats i potestats.

El repte, però, és que aquest canvi i aquest debat al final no quedin en un canvi i en un debat cosmètic. El problema és que tot plegat al final tenguí substància, tenguí contingut. Hi ha un enorme perill que les expectatives no siguin assolides, i al final tot quedi en uns, més o manco lluïts, focs artificials.

L'Estatut de les Illes Balears ha de menester una actualització i una innovació en un triple vessant: el competencial, l'institucional i el de finançament.

En l'àmbit competencial és evident que ni tenim la titularitat de totes les matèries que ens haurien de correspondre, ni tenim la protecció suficient per garantir que no serem desposseïts, per Europa o per l'Estat, del nostre patrimoni competencial. Cal, per tant, que en la necessària reforma de l'Estatut s'atorgui a les nostres institucions la titularitat sobre qüestions tan determinants com: aeroports, policia autonòmica, costes i litoral, polítiques d'immigració, polítiques passives d'ocupació, participació autonòmica a la Unió Europea.... I cal, a més, establir mecanismes que serveixin de blindatge al sostre competencial teòricament assolit, perquè l'experiència ens ha ensenyat que després vénen les rebaixes de les lleis de base estatals i allà on érem els amos ens convertim en espectadors.

En l'àmbit institucional el sistema també presenta algunes deficiències que s'han de corregir. Així, caldria retocar, una vegada més, el tema dels consells insulars. Per una banda, en relació amb la seva composició cal apostar, d'una vegada per totes, per la doble llista, és a dir, cada partit presentaria una llista per al Parlament i una per al consell corresponent. Per una altra banda, caldria atorgar la competència normativa reglamentària als consells en aquelles matèries que tenguin transferides, no té lògica que el Govern faci el reglament en matèries que gestiona i administra el consell.

Finalment, en l'àmbit del finançament també s'ha de fer una passa endavant. Sense doblers no hi ha autonomia de bon de veres. Les Illes Balears, que és una de les comunitats més riques de l'Estat, té les administracions públiques més pobres de l'Estat. El drenatge fiscal que patim perjudica greument el nostre benestar i la nostra competitivitat. Hem de caminar cap a un model de finançament presidit per la claredat i per la coresponsabilitat. Claredat en el sentit que el Govern central faci públiques d'una vegada per totes les xifres dels balanços fiscals de cada nacionalitat i regió, aquesta és la millor manera d'acabar amb la demagògia de la solidaritat i d'uns suposats privilegis. Coresponsabilitat en el sentit que les hisendes autonòmiques s'encarreguin de recaptar els tributs, com a mínim dels que serveixin per al seu finançament, i disposin d'una cistella de tributs suficients per afrontar les seves necessitats de despesa.

Tot just en aquest moment encetam un debat sobre la reforma i l'ampliació del nostre autogovern. Aquest és un debat central i cabdal en el qual haurien de participar de manera activa no tan sols els agents polítics sinó també el conjunt de la societat civil. Amb aquest desig s'ha confeccionat aquest número d'EL MIRALL.

Cap a un Estatut ambiciós

FOTO: C. CAMALS

Dossier

Presentació

PERE ROTGER I LLABRÉS

Ens trobem ja en el mes de setembre, hora de reprendre l'activitat parlamentària, la qual ha de reflectir les inquietuds que ens afecten a tots els ciutadans de les nostres illes, entre les quals el nostre Estatut.

Un dels temes que ocupa i preocupa als habitants de la nostra comunitat és la possible reforma de l'Estatut d'autonomia, cosa que fa que tots els grups parlamentaris que conformen l'assemblea legislativa autonòmica tinguin a la seva agenda les diferents propostes que més s'ajusten al manament representatiu que amb el seu vot els han atorgat les diferents opcions i sensibilitats dels ciutadans.

Aquest fet ens ha de servir per tenir en compte precisament que hi ha diferents punts de vista sobre com s'ha de respondre a les demandes de la societat, però també que uns quants són compartits per un major nombre de persones que no d'altres. Com a president del Parlament les Illes Balears, i com a ciutadà que creu i defensa l'estat de dret que tant ens ha costat aconseguir, i davant la possibilitat de modificació d'una norma jurídica que és part de l'anomenat bloc de constitucionalitat, he de reprendre el meu discurs del passat dia 1 de març, data en la qual celebrarem el vint-i-unè aniversari de l'entrada en vigor del nostre Estatut d'autonomia.

Aquest aniversari m'omple de sa-

tisfacció per dos motius; en primer lloc, perquè he pogut comprovar que el contingut del discurs va saber recollir una de les preocupacions més actuals de la nostra societat, i que avui dia és encara vigent; i en segon lloc, que no és necessari modificar ni una coma del text del passat mes de març, ja que segueixo pensant el mateix respecte al tema que ens ocupa.

Les idees que vaig llançar en aquell discurs són les que continuo defensant. Per aquest motiu, en la meua argumentació utilitzaré paraules i raonaments que ja vaig exposar en aquell moment.

S'ha d'admetre que amb la pràctica de 25 anys de Constitució i 21 d'Estatut hem detectat aspectes que haurien de funcionar millor. Ara bé, quan parlem de reformar no es tracta de canviar per canviar, sinó de dur a terme millores perquè les institucions donin una resposta a les necessitats actuals de la ciutadania. Tant l'Espanya constitucional com les Illes Balears estatutàries no es poden convertir en ciutats emmurallades o en fortaleeses defensives, amb el pont llevadís permanentment aixecat.

EL MIRALL amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

Darrerament es parla molt de la necessitat de reinventar o repensar els actuals sistemes polítics basats en la democràcia i en el funcionament parlamentari. Jo no crec en el fet d'anar tan lluny i considero que, més que reinventar, la democràcia s'ha de polir, s'ha de perfeccionar. Trobant-nos en l'inici del segle XXI, la democràcia és l'únic sistema polític defensable en el terreny intel·lectual i moral. No es pot canviar per res millor, malgrat les deficiències que pugui presentar en eficàcia i legitimitat, com li pot passar a qualsevol sistema electoral. Això sí, qualsevol règim democràtic ha d'estar obert a una transformació, a una adaptació a

la realitat social que l'envolta; tot per continuar defensant els seus valors més profunds com ara la llibertat, la igualtat, la solidaritat social i el pluralisme polític.

Segons la meua particular opinió, qualsevol reforma de l'Estatut que s'obri ha de complir una sèrie de premisses imprescindibles per tal que aquests canvis arribin a bon port i tinguin el pes i l'entitat suficient com per donar resposta a les peticions de la ciutadania.

En primer lloc, considero que les

reformes mai no han de tenir caire generalista. Han de ser limitades, concretes i ben precises. Hem de fugir del perill que pot representar aprofitar les reformes per tocar en excés el cos d'una normativa fonamental com aquesta. En

Les reformes mai no han de tenir caire generalista

aquest sentit, vull apuntar que, de reformes, només se n'han de fer les imprescindibles i no hem de deixar portes obertes una vegada que s'hagi acabat el procés.

Tampoc no podem caure en l'errada de voler debatre possibles reformes davant una campanya electoral. Hem de cercar aigües planes, moments de calma anímica per afrontar aquest repte i evitar la tendència que tenen molts polítics d'excedir-se en paraules quan afronten moments preelectorals. La reforma estatutària s'ha d'enxertar exigint un enorme grau de consens. El text reformat ha de tenir, almanco, el mateix acord i suport polític que va tenir, en el seu moment, l'original.

En qualsevol cas, les reformes han de respondre a una demanda social molt majoritària. No es tracta de fer experiments. L'Estatut és i ha de ser una norma de referència per ser utilitzada de forma indefinida per les generacions vinents.

Com a president del Parlament, no seré jo qui digui si s'ha de reformar o no l'Estatut, o en el cas que s'hagi de fer, quines qüestions afectaria. El que sí que he de fer, precisament per la meua posició, és vetllar per tal que aquest debat transcorri pels camins i condicionants als quals m'he referit, i que es desenvolupi en el seu lloc natural, en el Parlament de les Illes Balears, que és on resideix la representació del nostre poble.

***Pere Rotger i Llabrés és president del Parlament.**

FOTO: C. CAMILS

Unes quantes consideracions sobre la reforma de l'Estatut

BARTOMEU COLOM

Després d'un procés difícil, llarg i complicat, un dels més llargs i dificultosos de tot l'Estat, l'any 1983 s'aprova l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, Estatut que ha sofert ja dues reformes: la reforma de l'any 1994, amb la qual assumírem, entre d'altres, la competència en matèria d'educació, i la reforma del 1999, gràcies a la qual assumírem, entre d'altres, sanitat, i reformàrem parcialment les institucions. Del procés estatutari es pot deduir tota una sèrie de pautes que val la pena resumir.

a) Les Illes Balears han optat per un model d'ampliació successi-

va de competències. El procés estatutari és obert, per tant no es tanca en la reforma de 1999. Les Illes Balears no han assolit la quota de participació política que, d'acord amb la història, els correspon.

b) Per prosperar, qualsevol reforma ha de ser consensuada pels dos partits grans i s'ha de produir al mateix temps que les reformes de les altres comunitats.

c) En els processos de reforma les posicions dels partits solen dividir-se en tres: els partits petits defensen reformes més profundes i, pel que fa als dos partits grans, el que no governa a Madrid sol adoptar algunes posicions un poc més autonòmiques que l'altre.

La situació política de la reforma

El PSOE governa a Madrid sense majoria absoluta i el PP a les Balears amb majoria absoluta. Després de 25 anys d'autonomia, Catalunya i Euskadi volen un estatus especial dins l'Estat. La transició política ha acabat i, per tant, un dels seus principis autonòmics: «el cafè per a tothom». La Constitució es asimètrica en les formes d'accés a l'autogovern, en el finançament, en el fet diferencial insular, en el dret civil, en la llengua, en la distinció entre nacionalitats i regions. A escala estatal, aquest nou procés de reforma és liderat per Catalunya, ja que Euskadi, amb el pla sobiranista d'Ibarretxe, és un món a part.

En aquest sentit la possible re-

La sala espera els diputats.

forma és diferent a les altres. Les anteriors reformes bàsicament foren liderades per comunitats autònomes instituïdes a partir de l'article 143 de la Constitució. Ara la reforma està liderada per Catalunya, nacionalitat que accedí a l'autogovern a través de l'article 151. Les dues reformes es feren per racionalitzar l'Estat de les autonomies, perquè hi hagués un sostre competencial mínim o comú a totes les autonomies respecte de la sanitat i l'educació, a més de les competències de l'article 148 de la Constitució i alguna altra. Aquesta teòricament és una reforma a la carta per regular els fets diferencials, més que per igualar les competències. En aquest sentit ens agafa a contrapeu, ja que els nostres increments competencials han estat sempre fruit de la generalització o de la racionalització, no fills de les nostres necessitats o dels nostres desigs. Per tant això obre un interrogant que haurem de respondre: què volem?

El primer dilema: reformar l'Estatut o donar contingut al que tenim?

Des d'un punt de vista teòric, ens hauríem de fer una pregunta prèvia: hem de reformar l'Estatut o primer hem de donar contingut a l'Estatut que ja tenim, l'Estatut entès com a norma i també com a punt de l'iceberg d'una base molt més extensa i complexa.

Ja fa un temps que insistesc (*Veinticinco años de autonomía balear, Madrid, 2001*) que a les Illes Balears, encara que tenim un Estatut,

tot «apunta al manteniment de la inèrcia, de la situació de fet existent, de l'*statu quo* forjat a l'Estat unitari centralitzat en els diferents camps: cultural, econòmic, social, de relació amb l'Estat, etc., sense que pràcticament s'hagin interioritzat les clàusules d'Estat social i autonòmic previstes a la Constitució», i també

deia que quedava una reforma estructural pendent que no es resol amb simples modificacions de l'Estatut: «rompre amb la inèrcia social, política, cultural i autonòmica provinciana i donar contingut a l'Estatut. En definitiva resta per determinar la definició col·lectiva, les bases del model territorial, cultural, social, econòmic i, per tant, polític del futur de les Illes Balears del segle XXI».

Des d'un altre vessant, falta donar contingut institucional a l'Estatut que tenim: que el Parlament sigui un Parlament, que el Consell Consultiu sigui un òrgan assessor, etc. Volem reformar l'Estatut sense interioritzar les clàusules d'Estat social i autonòmic? Podem reformar l'Estatut i no jugar bé dins l'Estat de les autonomies? Podem reformar l'Estatut sense abordar seriosament i adequadament les grans qüestions: model territorial, llengua o polítiques del benestar? Podem reformar l'Estatut amb un capital humà (formació) o amb un capital social (xarxes associatives) tan magres com els

que tenim, amb greus mancances d'alfabetització política i immersos en un procés d'involució ideològica?

Des d'un punt de vista estrictament jurídic evidentment podem reformar l'Estatut i millorar-lo, incre-

Hem de resoldre els temes que varen quedar pendents a la darrera reforma

mentar les competències i millorar les institucions, però amb el perill que aquestes institucions estiguin cada pic més buides de contingut, que l'Estatut sigui una punta sense base.

El segon dilema: Quina reforma, és a dir, quin model de reforma?

Posats a reformar, ens podem fer una segona pregunta: quina és la reforma adient?

Aquí veig que hi ha dos horitzons, un seria assolir les cotes d'autogovern que ara té Catalunya (per posar una fita) i l'altre aspirar a més. Un horitzó, per tant, seria resoldre els temes que varen quedar pendents a la darrera reforma de l'Estatut, l'altre seria fer una passa més i apuntar-se al carro català amb totes les seves conseqüències i fer un Estatut de màximes. Com que nosaltres anam a poc a poc, el més probable és que si hi ha reforma tractem de resoldre ara el que no vam poder o saber resoldre el 1999, que bàsicament foren 5 te-

EL MIRALL

amb el suport de

Consell de Mallorca

- Plànols Topogràfics
- Medicions
- Replanteigs
- Fotografies Aèries
- Verticals
- Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

mes: definir-nos com a nacionalitat, millorar les competències, la doble llista, la dissolució del Parlament i el finançament. En aquesta llista s'hi podria afegir un tema que ha aparegut després de la reforma, la posició dels consells in-

punt, és evident que es podria aprofitar la reforma per atorgar als consells la potestat reglamentària, o per donar cobertura al model d'arribada dels consells.

—Doble llista

Aquesta és una altra decisió política que han d'adoptar els dos partits grans, que ajudaria a aclarir el panorama ins-

titucional de la comunitat i que a més permetria regular la potestat de dissolució del Parlament pel president de la comunitat.

—Finançament

És evident que s'ha de millorar, però la millora no depèn de nosaltres. És l'aspecte que manco depèn d'aquí i que segur que serà objecte de canvi. Per tant, vius i ungles.

—Les competències

És un dels temes sobre el qual s'hauria de treballar més. Es poden fer moltes coses: millorar les competències que ja tenim amb noves descripcions de les matèries o millorar la qualitat de les que tenim (competències executives que passin a competències de desenvolupament legislatiu o competències de desenvolupament legislatiu que passin a competències exclusives), o assumir noves competències, com ara policia, penitenciària, trànsit i circulació de vehicles, o gestió i execució sobre les competències exclusives de l'Estat. Finalment, caldria estudiar si

assumir competències estratègiques per a les Illes, la majoria de les quals formen part d'aquest darrer grup, i entre les quals cal destacar ports, aeroports o immigració.

—Fet diferencial insular

Introduït en la reforma del 1999, ara que els dos partits grans l'han assumit podria millorar-se la regulació que en fa l'Estatut actual, ja que som a anys llum de les cotes assolides pels canaris.

—Nous temes

A més d'aquests temes clàssics, la reforma es podria aprofitar per introduir una llista de drets i deures, o una llista d'objectius per a l'exercici del poder polític de la comunitat autònoma, així com un capítol de relacions amb l'Estat i un altre de relacions amb Europa, paraula, aquesta darrera, que no apareix a l'Estatut actual. En una autonomia com la nostra, sense nord, crec que és molt important i no és un luxe una llista de drets i deures (que facin relació al medi natural, al patrimoni cultural, al desenvolupament sostenible, a la protecció dels espais naturals, al foment de la pau, de la tolerància i de la diversitat, etc.) de la mateixa manera que no ho era i no va triomfar reforçar l'article 9 de l'Estatut en el sentit d'editar una llista d'objectius per a l'exercici del poder polític de la comunitat autònoma des d'un punt de vista progressista, cosa que va intentar en el primer Estatut el PCIB i, en la reforma de 1999, EU i PSM.

**Bartomeu Colom és professor universitari.*

Millorar les competències que ja tenim o millorar-ne la qualitat?

sulars i algun tema nou. Desgragem-los:

—Llengua

També és evident que la regulació estatutària de la llengua podria millorar-se. No crec, emperò, que això sigui possible amb la política del PP, que per primera vegada des de les darreries del franquisme, l'any 1975, ha introduït regressions en tota regla i en tots els camps (recursos, mesures de foment, normatives, etc.).

—Nacionalitat

La proclamació de les Illes com a nacionalitat és una decisió política que ha de prendre el PP si el PSOE no ha canviat d'idees des de la reforma del 1999. Contràriament al que s'ha dit, té i tindrà encara més un alt contingut polític i pot tenir conseqüències jurídiques, ja que és una de les notes de la asimetria constitucional.

—Consells insulars

Tot i la meua posició contrària a la reforma de l'Estatut en aquest

Roldan

C/ Eusebi Estada, 66 - 68
07004 Palma de Mallorca
Tlf. 971 763 666 - Fax 971 763 667
Internet: <http://www.roldan.es>
e-mail: roldanib@roldan.es

Certificat de
Qualitat
ISO 9001:2000 Nº 02.05074

Cream espais per conivure

Els euros que (no) arriben d'Espanya

JOAN MIR

En sentit ampli, podem considerar que finançament autònomic és el conjunt de recursos que anualment entren a la comunitat autònoma. Quan l'Estat era centralista i centralitzat (durant tota la dictadura i alguns anys més) entraven a les Balears les pagues dels funcionaris, dels jubilats, etc., i la inversió de l'Estat en hospitals, carreteres, escoles, etc. Les pagues arribaven obligatòriament en compliment de la Llei, i les inversions, en canvi, depenien de la voluntat dels ministres de cada moment. Una mica per desinterès cap a les nostres illes i una altra mica pel costum que tenim aquí de no anar gaire a escoles ni a hospitals públics, la inversió de l'Estat va ser escassa en Sanitat i en Educació durant el franquisme.

Aquest comportament de l'Estat continua en la democràcia per molts de motius (per inèrcia a l'hora d'elaborar els pressuposts de l'Estat, perquè aquí «ja érem rics» i perquè els nostres successius governs autònoms no queien bé a Madrid). Periòdicament, l'Estat traspassà a la nostra comunitat autònoma algunes competències que venien acompanyades de la dotació econòmica corresponent. El problema que tinguérem i encara arrossegam és que la dotació econòmica de les competències que anaven omplint de continguts el govern de l'autonomia era sempre molt magra perquè es calculava prenent com a base la partida corresponent que havia gastat l'Estat en aquella competència l'any anterior. Les transferències, doncs,

FOTO: C. CANALS

La mesa presidencial.

eternitzaven una situació d'insuficiència financera per atendre el proveïment dels serveis que l'Estat traspassava a la comunitat autònoma. Els polítics illencs del moment, per feblesa política o per incompetència, no varen saber vèncer aquesta desastrosa inèrcia i ara tenim una escassíssima dotació per fer front a obligacions tan necessàries com carreteres, sanitat, educació, etc. I en allò que encara depèn directament de Madrid, com els descomptes aeris o les inversions estatals, per exemple,

no s'hi veu gaire voluntat de fer de contrapès a la indigència amb què ha de subsistir el Govern autonòmic. El resultat és que els ciutadans de les Balears pagam els impostos que marca la Llei (i que són molt elevats, perquè tenim rendes altes) però ni l'Estat (per manca de voluntat) ni el Govern autonòmic (per manca de capacitat) aporten els recursos que ens corresponen per població i per necessitats objectives. Els infants balears tenen més pocs euros per a la seva educació que els infants de la resta de l'Estat i passa igual amb els euros que corresponen a cada malalt de les nostres illes. Aquesta és la realitat que, quantificada, significa que cada ciutadà balear aporta a l'Estat molts més euros que els de la resta del territori espanyol (cosa que és normal quan la renda és més alta), però rep de les administracions públiques uns recursos i uns serveis molt inferiors als que reben els altres ciutadans espanyols (cosa que és escandalosa i indefensable).

El procediment pel qual passa això s'anomena finançament autonòmic, i el resultat —la diferència entre allò que pagam i allò que rebem— s'anomena dèficit fiscal. Segons els meus càlculs,

aquest dèficit supera anualment el 10 per cent de totes les rendes de les Balears, i un estudi del BBV el fa arribar fins al 15 per cent del nostre PIB, quantitat desorbitada que per força ha de ser un obstacle per al nostre creixement econòmic i un factor negatiu per al nostre benestar.

Una part important d'aquest dèficit fiscal es produeix per la insuficiència de recursos que l'Estat transfereix al Govern balear. Aquests recursos constitueixen allò que s'anomena finançament autonòmic en sentit estricte. Els mecanismes de finançament dels governs autonòmics han evolucionat al llarg del temps: primer eren transferències que l'Estat enviava i ara són en bona part participació en els tributs que recapta, però els resultats (els recursos que efectivament arriben al Govern balear) són molt semblants amb els dos mètodes i, si de cas, afavoririen les autonomies que actualment creixen a un ritme més ràpid (cosa que no vol dir que siguin les més riques). Justament ara que les Balears tenim l'economia estancada.

Amb vista al futur, per exigència d'ERC, que és un partit decisiu a la Generalitat de Catalunya, es poden intuir dues vies de millora de l'entrada d'euros. Una via ràpida, que consistirà a dirigir cap a Catalunya més inversió de l'Estat (TGV, aeroport, zona del delta de l'Ebre, etc.); aquesta via no té per què afavorir gaire les Balears, que tenen un govern poc amic del de Madrid, encara que la sequera d'inversions estatals no s'albira tan ri-

Ni l'Estat ni el Govern aporten els recursos que ens corresponen

gorosa com en l'etapa del Govern d'Aznar. La segona via, més lenta, consistirà a modificar tot el sistema de relacions fiscals amb l'Estat; aquesta via sí que pot significar una millora en la capacitat financera del Govern balear perquè

els nostres problemes de finançament autonòmic tenen una estructura molt semblant als de Catalunya. Els pronòstics (no compromisos!) són rebaixar a la meitat el dèficit fiscal en déu anys i arribar a un model satisfactori en vint anys. El problema és que d'aquí a tant de temps poden passar moltes coses, entre les quals que l'ase ja sigui mort, i no precisament de rialles.

Per evitar que el futur sigui un perllongament del passat (un passat nefast, com ja he explicat) és necessari filar prim a l'hora d'assenyalar els culpables. El principal, probablement, és la mala sort d'haver estat abandonats per la política pressupostària del franquisme, que no discriminà les Balears durant els anys de misèria, però que no volgué acompanyar el nostre creixement econòmic amb la necessària inversió en infraestructures a partir dels anys 60. És durant els anys 60 que la inversió de l'Estat comença a ser inferior, en proporció, al percentatge de població de les Balears. Aquesta situació no va canviar amb la democràcia, perquè el mecanisme de finançament (anomenat de cost efectiu) va consistir a fossilitzar el nivell de despesa de l'Estat a cada autonomia. Els polítics autonòmics, però, podien haver fet més d'allò que han fet. Certament, no tenien darrere un poble gaire reivindicatiu: els polítics canaris de la Transició varen ser més hàbils, tenien més força (més població), però, sobretot, podien comptar amb el joc geoestratègic

lar va aprofitar (i aprofita) millor que el Pacte de Progrés les petites escletxes que obria Madrid en qüestions de finançament. L'etapa Mesquida va ser absolutament regressiva: per negar-se a encetar la via de l'endeutament (el Pacte hauria d'haver fet les carreteres que ara fa el PP sense tenir, ells tampoc, ni un euro de Madrid), i per no saber obtenir cap millora substancial ni en finançament general ni en el traspàs de la Sanitat. Segons les seves pròpies paraules, va signar un acord que no podia ser pitjor. La seva frase resumeix perfectament la situació actual, que continuarà almenys fins que no sigui revisat aquell acord.

Una de les alternatives que algunes forces polítiques han posat damunt la taula és el concert econòmic. S'ha estudiat l'impacte financer que tindria en els Pressuposts de l'Estat generalitzar-lo a totes les autonomies, i és de prop de dos bilions de pesetes. Aquest cost és, ara per ara, inassumible, i és probablement per això que els socialistes catalans dilaten la implantació d'un sistema equivalent fins a vint anys. Del concert econòmic és possible que veiem incorporats aviat alguns aspectes qualitatius o simbòlics, com seria l'establiment d'una Agència Tributària pròpia (amb gestió compartida dels tributs), però,

quant a euros, Madrid serà molt prudent a l'hora d'afluir la

Els polítics canaris varen ser més hàbils, tenien més força a l'Estat

d'Alger, que feia costat al Polisari, i a l'MPAIAC d'un Cubillo que podia activar en qualsevol moment un moviment secessionista. Dins aquesta feblesa política del nostre arxipèlag encara podem afirmar que el Partit Popu-

bossa, sobretot ara que sabem que Europa li retallarà les subvencions.

**Joan Mir és professor universitari.*

Retocs institucionals

JOSEP MELIÀ QUES

Ara que tot just encetam un debat que ens ha de conduir a una nova reforma del nostre Estatut d'autonomia, cal que ens demanem les raons que justifiquen aquesta reforma.

Cal tenir molt clars els motius que aconsellen, fins i tot diria els motius que obliguen, introduir novetats a la norma suprema que regeix la nostra organització política i social.

Qualsevol persona que hagi seguit els darrers anys de desenvolupament de l'estat de les autonomies sap que els motius que conviden a reformar els estatuts cal cercar-los bàsicament en dues qüestions clau. Una primera qüestió és l'ampliació i el blindatge del sostre competencial. Una segona qüestió és el finançament, la coresponsabilitat fiscal i el fet de posar fre a un sistema tributari que asfixia la nostra economia i, per tant, el nostre benestar. Ara bé, vol dir això que no cal tocar el que podríem anomenar la part institucional del nostre Estatut? La meua resposta és que cal fer uns quants retocs en aquesta part.

És ben sabut i conegut que el nostre Estatut en els vint-i-un anys que fa que és vigent ha estat sotmès ja a dues reformes. La primera reforma, que es va acabar convertint en la Llei 9/1994, de 24 de març, era una reforma que cercava bàsicament l'ampliació competencial, atorgar més potestats al nostre autogovern. La segona reforma, que es va acabar convertint en la Llei 3/1999, de 8 de gener, va tenir, per la seva banda, un fort component institucional. Això vol dir que l'entramat institucional ja va ser sotmès a importants retocs fa relativament poc temps i, en conseqüència, segurament això fa que no sigui tan peremptòria la modificació d'aquest àmbit. Tot i això, quins retocs és necessari incorporar a la nostra norma de capçalera?

En primer terme, diria que el primer que s'ha de fer és atorgar al president del Govern de les Illes Balears la potestat de dissoldre anticipadament el Parlament. En un sistema parlamentari com el nostre, no hi ha una separació de poders (legislatiu i executiu) absoluta. Ben al contrari, aquests dos poders es relacionen i es controlen, és un joc de contrapesos. I aquest joc queda viciat quan resulta que el Parlament pot canviar el president a través de la moció de censura o la qüestió de confiança, mentre que el president no té cap eina de reacció davant un Parlament inestable, en què hagi perdut la majoria suficient, però en què no sigui possible establir una majoria alternativa; en aquest supòsit es donaria una situació d'ingovernabilitat que a totes bandes del dret comparat se solucionaria a través de la dissolució del Parlament i la convocatòria de noves eleccions, amb un nou Parlament sorgit de les urnes que per lògica hauria de tenir un mandat de quatre anys. Vull recordar que la impossibilitat de dissolució anticipada només afecta les autonomies de la via lenta, i que no és una limitació constitucional, sinó una limitació fruit dels anomenats pactes autonòmics de 1981 signats per la UCD i el PSOE, i influïts pel cop d'estat i les tensions de la transició. És hora de caminar cap a la normalitat.

En segon terme, cal tornar a replantejar el tema dels consells insulars. Respecte dels consells, hi ha força coses per fer:

a) Han de ser considerats com a institucions d'autogovern. Això

significa que la comunitat autònoma tindrà competència exclusiva en l'organització, el règim i el funcionament. I això suposa que s'haurà acabat qualsevol dubte sobre la constitucionalitat de la famosa Llei de Consells i sobre l'estructuració burocràtica d'aquesta institució.

b) S'ha d'aclarir el sostre competencial dels consells. Com és sabut, amb l'Estatut actual seria possible gairebé buidar de competències el Govern mitjançant la transferència als consells. La pregunta és obvia: és realment possible que el Govern només desenvolupi la representació exterior i la coordinació dels consells? En tot cas en aquest àmbit s'ha de seguir un principi. El principi és el d'evitar duplicitats administratives, les transferències que es facin als consells s'han de fer per àmbits materials sencers. Que el Govern gestioni part del benestar social o dels parcs naturals i els consells una altra part és un galimaties poc eficaç.

c) En relació amb la seva elecció, la reforma de l'Estatut hauria d'introduir les llistes separades. Cada partit presentaria una llista al Parlament i una al consell. El sistema actual d'incompatibilitats i de renúncies ha donat lloc a muntatges esperpèntics perquè els partits poguessin tenir més càrrecs públics. El sistema actual es fonamenta sobre una duplictat (diputat-conseller del consell insular) que em sembla rebutjable, ja que ens fa tenir alts responsables que s'han de dedicar a dues coses diferents, la qual cosa pot suposar que no facin bé ni l'una ni l'altra. La separació de llistes suposa més transparència (s'evitaran els muntatges esperpèntics), suposa més democràcia (els ciutadans no tenen per què votar el mateix partit al Parlament i al consell) i suposa més eficàcia (responsables centrats en una única feina).

d) Finalment, la reforma hauria de repartir la potestat normativa general. L'Estatut vigent atorga la potestat normativa general al Govern de les Illes Balears. Això suposa que els consells, tot i tenir transferides determinades matèries, no poden

dictar els reglaments sobre aquestes matèries ja que corresponen al Govern. En la meua opinió això parteix d'una prevenció contra els consells, aquest sistema esdevé una tutela del Govern sobre els consells. El més lògic seria que la potestat normativa general seguís la competència. Si la competència roman en el Govern també ho fa la potestat d'aprovar els reglaments sobre la matèria. Si la competència és transferida als consells, aquests també tindran la potestat normativa general.

Un tercer àmbit en què també s'haurien d'introduir alguns canvis és el judicial. Un assoliment de més competències en aquesta matèria segurament s'hauria de veure acompanyada de més prerrogatives de l'autogovern en l'organització i el nomenament del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears. Entendre la llengua i conèixer el nostre dret no hauria de ser un mèrit sinó un requisit per poder exercir la funció jurisdiccional a les Illes Balears.

Per acabar, cal encetar un debat sobre el famós article 24.6. Aquest

article és el que estableix que per aprovar els pressuposts, les lleis que afectin els consells insulars i les modificacions de l'Estatut, és necessari que la majoria suficient s'asoleixi amb el vot favorable, computat de manera separada, dels par-

Un àmbit en què també s'haurien d'introduir alguns canvis és el judicial

lamentaris que representin, si més no, dues illes diferents. L'experiència ens ha ensenyat que les majories al Parlament s'han constituït per criteris partidistes i no per criteris territorials. La malfiança de les illes menors cap a l'illa major és més un mite que un fet objectiu, com ho ha demostrat el desenvolupament de l'autogovern i dels consells. Des d'aquests punts de vista resultaria lògic eliminar aquest precepte o com a mínim extreure els pressuposts d'aquest sistema. El que succeeix és que de vegades més val no remenar la cosa, perquè, d'on no hi ha cap problema, en podrien sortir a balquena.

**Josep Melià Ques és misser.*

FOTO: C. CANALS

La reforma de l'Estatut: Les institucions autonòmiques

SEBASTIÀ RUIRÍ

Després de les darreres eleccions generals dutes a terme el passat mes de març entrà amb força un moviment impulsor de la reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, al qual s'han apuntat altres comunitats autònomes, entre les quals s'inclou la nostra, la de les Illes Balears.

Per això l'objectiu d'aquest article és analitzar, des del meu modest punt de vista, què s'hauria de reformar de l'Estatut per tal de millorar les institucions autonòmiques quant a l'estructura, l'organització i el funcionament.

Una qüestió bàsica haurem de tenir present en aquesta anàlisi de les institucions autonòmiques: no posarem en discussió el text de la Constitució espanyola, amb independència que el seu contingut pugui ser interpretat d'una manera més àmplia o més estricta, segons la situació política de cada moment històric.

La raó és molt senzilla, la Constitució és la norma superior de l'ordenament jurídic. I fou la Constitució de 1978, actualment vigent, la que posà les bases per tal que Espanya es constituís en un Estat autònic. En conseqüència, els estatuts d'autonomia, com a norma bàsica de funcionament de les comunitats autònomes, són jeràrquicament inferiors a la Constitució, per la qual cosa no hi poden entrar en conflicte, ja que si ho fan es posa en marxa un procediment per expulsar de l'ordenament jurídic aquells punts de la norma que entrin en conflicte amb la Constitució. Per això es diu que l'autonomia és un poder limitat, ja que l'autonomia no és sobirania. En definitiva, que el principi d'autonomia complementa el principi d'unitat de l'Estat espanyol que predica l'article 2 de la Constitució.

Posades les bases que si el que pretenem és reformar un Estatut no podem contradir la Constitució, la passa següent que hem de fer és veure què diu la norma superior

sobre aquest aspecte. Haurem d'acudir al capítol III del títol VIII de la Constitució i més en concret l'article 147 quan preceptua que els estatuts d'autonomia hauran de fer constar la denominació, l'organització i la seu de les institucions autònomes pròpies, i l'article 152 quan diu, per a les comunitats autònomes que hi accediren per la via ràpida, que «l'organització institucional autonòmica es basarà en una Assemblea Legislativa elegida per sufragi universal [...], un Consell de Govern [...] i un President. Un Tribunal Superior de Justícia [...] culminarà l'organització judicial dins l'àmbit territorial de la Comunitat Autònoma.»

D'acord amb aquests articles, es redactà el títol III de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, que es titula «De les institucions de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears». Títol que és obert per l'article 18 que diu així: «1. L'organització institucional autonòmica és integrada pel Parlament, pel Govern i pel president de la Comunitat Autònoma. 2. Correspondran als Consells Insulars el govern i l'administració de les illes de Mallorca, Menorca i Eivissa i Formentera i el de les illes adjacents a aquestes. Aquests tres consells es constituïran en els termes i amb les competències que resultin de la Constitució i d'aquest Estatut.» Veim, per tant, que l'Estatut en l'article que obre el títol referit a les institucions de la comunitat hi inclou els consells insulars, quan aquests, com hem vist, no són en l'article 152 de la Constitució. Això i el fet que estiguin referits en un segon epígraf, a més d'altres raons,

ha fet que durant aquests vint-i-un anys d'autonomia hi hagi hagut un constant debat jurídic sobre la naturalesa jurídica dels consells insulars, de tal manera que es podria dir que han estat les úniques institucions que han plantejat un fort debat polític, fins al punt que en la darrera reforma de l'Estatut, l'any 1999, s'hi va incloure un sistema complicadíssim i poc entenedor per als ciutadans que regula la composició dels membres dels consells. Novament, ara, es torna a plantejar reformar-lo. Sens dubte és el pes polític dels consells insulars el que fa que sigui gaire bé obligada aquesta reforma per tal d'ajustar-los a les necessitats del segle XXI.

Ara bé, i anant per ordre, la primera institució que regula l'Estatut és el Parlament, el qual representa el poble de les Illes Balears, exerceix la potestat legislativa, aprova els pressuposts de la comunitat, controla l'acció de govern i exerceix totes les competències que li atribueixen l'Estatut, les lleis de l'Estat i les del Parlament mateix de les Illes. Assemblea que, per imperatiu de l'article 152 de la Constitució, haurà de ser elegida per «un sistema de representació proporcional que assegurí també la representació de les diverses zones del territori». Text que està transcrit literalment en l'article 20 de l'Estatut.

Pel que fa a aquesta qüestió, s'ha plantejat en diverses ocasions la discussió sobre si per elegir els diputats es podia regular un sistema paritari, o sigui que l'illa de Mallorca, l'illa de Menorca i les illes d'Eivissa i Formentera aportassin un nombre igual de diputats. En definitiva, una cambra de representació territorial.

En la meua opinió, aquesta solució no és possible dins el marc estatutari autonòmic perquè entraria en contradicció amb el ja transcrit mandat constitucional. Un sistema paritari o de representació territorial és contradictori amb un sistema de representació proporcional. Sí que es possible que les illes menys poblades aportin, percentualment, més diputats que

Sala de plens del Consell de Mallorca.

l'illa de Mallorca per tal d'assegurar una adequada representació de totes les zones del territori. L'exemple més clar és el de Formentera, que aporta un diputat amb una població d'uns sis mil habitants enfront dels trenta-tres diputats que aporta Mallorca amb uns set-cents mil habitants. En definitiva, el vot d'un formenterenc pesa tres vegades i mitja més que el vot d'un mallorquí. No resulta estrany que la lluita pels vots a Formentera sigui aferrissada.

L'equilibri entre el respecte a la voluntat de cada illa i l'imperatiu que el Parlament tenguí una composició proporcional s'ha de trobar en la Llei electoral, que és la norma que regula el sistema d'elecció dels diputats al Parlament de les Illes.

En canvi, si es pensa que el millor per a les Illes és el sistema paritari, per tal de no perjudicar la voluntat majoritària (per nombre) dels ciutadans de Mallorca, això implicaria un redimensionament de l'autonomia i, pel cap baix, una generosa reinterpretació del text constitucional, ja que això hauria de passar, lògicament, no com a única possibilitat, per convertir el Parlament en una cambra territorial, la qual elegís el president de la comunitat, i tres cambres legislatives insulars, amb tres consells de govern insulars i tres presidents de govern insulars, elegits pel president de les Illes amb el suport de cadascuna de les cambres legislatives. D'aquesta manera, potser trobaríem un equilibri de forces admissible per tal que les Illes man-

co poblades no comandassin sobre la més poblada i viceversa. A primer cop d'ull sembla un sistema massa complex. Tal vegada es podria eliminar la cambrà territorial, la qual es podria formar per reunió conjunta dels membres dels

cosa en la regulació del Parlament. L'article 24.6 de l'Estatut diu literalment: «Per a l'aprovació dels pressuposts, de les lleis que afectin els consells insulars, de la modificació de l'Estatut i en qualsevol altre supòsit en què la llei o el reglament ho precisin, serà necessari que la majoria suficient s'assoleixi, a més, pel vot favorable, computat de manera

El més possible és que topem amb la negativa de les Corts espanyoles

separada, dels parlamentaris que representin, si més no, dues illes diferents».

Aquest article necessita, per seguretat jurídica, ser redactat de manera més clara, ja que Formentera, com és obvi, és una illa, i, per tant, interpretat de manera literal, vulnerariem el que va voler dir el legislador en el seu moment. És un article de molta importància i, per tant, convé tenir clar el que vol dir perquè va ser, precisament, a l'etapa de l'anomenat Pacte de Progrés quan es va fer impossible que el Partit Popular pactàs amb Unió Mallorquina, ja que aquest darrer partit no era present ni a Menorca ni a Eivissa-Formentera i el Partit Popular només assolía la majoria fent còmput separat a Mallorca si sumava amb Unió Mallorquina, i, en canvi, perdía la majoria a Menorca i a Eivissa-Formentera. En definitiva, no es podien aprovar els pressuposts anuals fent ingovernable la comunitat. Ara bé, si separem Formentera d'Eivissa a l'hora de fer el còmput, tenint en compte que només aporta un diputat, resultaria que la Llei de pressuposts es podria aprovar, malgrat la voluntat contrària de la majoria dels diputats de Mallorca i de Menorca.

En definitiva, seria bo deixar clar que quan l'article 24.6 parla d'illes es faci l'aclariment que Eivissa i Formentera votaran com si es tractàs d'una sola illa.

La segona institució que trobam regulada a l'Estatut és el president, el qual ho és, alhora, del Govern i de les Illes. És una fi-

gura que, havent estat ja ocupada per persones que formen part de formacions polítiques distintes i que, pel que sembla, no ha plantejat problemes substancials, no suggerirem, a part del que ja hem comentat abans fent referència al Parlament, cap necessitat de canvi, tret d'un, el d'incloure com una potestat del president la possibilitat de dissoldre anticipadament el Parlament, figura jurídica de molta força política que permet al president del Govern posar fi a una situació de continu enfrontament entre el Govern i el Parlament. Precisament, el fet que aquesta potestat no existeixi en aquests moments ha fet possible que partits molt minoritaris tinguessin la clau de la governabilitat, precisament perquè, com que no es pot dissoldre el Parlament, no els queda més remei que entendre's.

Amb això no vull dir que sigui un instrument màgic, però sí que permet matisar moltes situacions polítiques difícilment explicables.

Pel que fa al Govern de les Illes, una reforma era necessària, però ja fou introduïda per la Llei orgànica 3/1999, de 8 de gener: la que el nombre de consellers no fos limitat a deu. Des del punt de vista polític no s'han aixecat veus de reforma en relació amb el Govern ni personalment pens que, mantenint l'status quo actual, faci falta rectificar aquesta institució.

Pertoca entrar en l'anàlisi dels consells insulars, als quals correspon el govern, l'administració i la representació de les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera així com la de les altres illes adjacents.

Quan s'aborda el tema dels consells insulars és molt habitual discutir sobre la seva naturalesa jurídica així com sobre la seva composició. Pens, però, que essent els parlaments òrgans sobirans, dins l'àmbit de la seva competència, és necessari plantejar la qüestió des d'una òptica més àmplia. La raó és molt senzilla. Des del punt de vista del dret administratiu, les coses

gura que, havent estat ja ocupada per persones que formen part de formacions polítiques distintes i que, pel que sembla, no ha plantejat problemes substancials, no suggerirem, a part del que ja hem comentat abans fent referència al Parlament, cap necessitat de canvi, tret d'un, el d'incloure com una potestat del president la possibilitat de dissoldre anticipadament el Parlament, figura jurídica de molta força política que permet al president del Govern posar fi a una situació de continu enfrontament entre el Govern i el Parlament. Precisament, el fet que aquesta potestat no existeixi en aquests moments ha fet possible que partits molt minoritaris tinguessin la clau de la governabilitat, precisament perquè, com que no es pot dissoldre el Parlament, no els queda més remei que entendre's.

Amb això no vull dir que sigui un instrument màgic, però sí que permet matisar moltes situacions polítiques difícilment explicables.

Pel que fa al Govern de les Illes, una reforma era necessària, però ja fou introduïda per la Llei orgànica 3/1999, de 8 de gener: la que el nombre de consellers no fos limitat a deu. Des del punt de vista polític no s'han aixecat veus de reforma en relació amb el Govern ni personalment pens que, mantenint l'status quo actual, faci falta rectificar aquesta institució.

Pertoca entrar en l'anàlisi dels consells insulars, als quals correspon el govern, l'administració i la representació de les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera així com la de les altres illes adjacents.

Quan s'aborda el tema dels consells insulars és molt habitual discutir sobre la seva naturalesa jurídica així com sobre la seva composició. Pens, però, que essent els parlaments òrgans sobirans, dins l'àmbit de la seva competència, és necessari plantejar la qüestió des d'una òptica més àmplia. La raó és molt senzilla. Des del punt de vista del dret administratiu, les coses

són com són i els reglaments desenvolupen allò que manen la Constitució i les lleis. En canvi, des de l'òptica constitucional, les coses poden canviar de naturalesa jurídica, precisament perquè així ho ha manat la Constitució o perquè ho ha preceptuat una llei sense contradir la Constitució.

Vull dir amb això que la discussió sobre la naturalesa jurídica dels consells insulars pot quedar en paper banyat per la simple voluntat del legislador. Cal, per tant, saber què volem que siguin els consells insulars per saber com s'ha de legislar.

És clar que els consells insulars varen néixer com a òrgans administratius, substituïts de la Diputació Provincial i que, per tant, són ens locals. Tot a l'empara de la Constitució de 1978. Ara bé, els consells insulars agafaren una nova dimensió a partir de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, l'any 1983, el qual va fer seves aquestes institucions i les va dotar d'unes competències i característiques que, sense deixar de ser òrgans de l'Administració local, també passaven a ser institucions autonòmiques d'autogovern insular. En saber què volem que siguin els consells insulars, ens locals –com un ajuntament– o institucions autonòmiques, o ambdues coses a la vegada, serà molt més fàcil saber com s'han de compondre i com s'han d'organitzar.

Si volem que siguin un òrgan administratiu, un ens local, la meua opinió és que avui dia tenen competències que no els corresponen, perquè exerceixen competències que excedeixen l'àmbit administratiu. Per exemple, decidir la política territorial de les illes per als pròxims vint anys.

Si volem que siguin una institució autonòmica ens hem de llevar els complexos i, amb valentia, convertir els consells en una cambra que funcioni com una cambra legislativa i no com un ajuntament. Que la forma de producció de les normes s'apropi més a la forma d'elaborar les lleis i no a la d'un decret de batlia. I amb un exemple

crec que m'explicaré. El Pla territorial de Mallorca és una norma que, sens dubte, serà una de les que més importància tindrà durant els pròxims 20 anys pel fet d'afectar l'economia, el turisme, l'urbanisme i molts sectors productius. Per

la seva importància, doncs, seria bo que tots els ciutadans tinguéssim la possibilitat de saber com evoluciona la redacció del Pla, així com ho podem saber de qualsevol llei, de la qual podem conèixer el text del projecte, les esmenes, l'informe de la ponència, el dictamen de la comissió i també els debats en el Ple del Parlament. En canvi, quant a una norma de tanta importància com el Pla territorial, els ciutadans i l'oposició política no hauran pogut saber el contingut definitiu fins que sigui aprovat, com a pur tràmit, pel Ple del Consell de Mallorca. En definitiva, un sistema de producció de normes inadequat a les competències atribuïdes al Consell.

La causa: el fet que varen néixer com a ens locals i han mantingut aquesta estructura organitzativa a pesar que estatutàriament i competencialment els han convertit en una cosa distinta.

En definitiva, si no volem buidar competencialment els consells insulars cal admetre que els consells insulars són institucions autonòmiques d'autogovern insular, que els seus membres han de ser elegits en llistes separades dels membres del Parlament autonòmic i se'ls ha de dotar d'un sistema de producció de normes semblant al de les cambres legislatives per tal que els principis democràtics de publicitat en l'elaboració de les normes i el necessari control de l'oposició siguin reals i efectius. Si no és així i transferim més competències als consells posarem en perill els principis que sustenten la democràcia parlamentària.

Hi haurà prou polítics amb prou talla per ocupar tants de llocs?

Aquesta és una cosa que no podem saber. Que pot ser que siguin massa llocs per ocupar per la població que tenen les Illes? També pot ser. Però una cosa és clara: si els consells segueixen tenint tant de poder com tenen és necessari un

Hi haurà polítics suficients amb prou talla per ocupar tants de llocs públics?

control polític i democràtic com el dels parlaments, i si no és així, hem de llevar poder als consells, perquè l'excusa de l'eficàcia administrativa no pot anar mai en perjudici de la democràcia. El fi no justifica mai els mitjans. Si volem que els consells insulars siguin el govern de cada illa, es necessària l'existència del contrapoder que vigili el govern, que en els sistemes democràtics és el parlament. Poder executiu enfront de poder legislatiu. I en el nostre cas, ara, el govern de cada illa no té el pertinent control polític i democràtic. I no serveix dir que el ple del consell controla l'activitat del govern insular, perquè precisament és el ple del consell l'òrgan executiu. I com és sabut, en democràcia no és bo que un sigui el control de si mateix.

Queden altres institucions, ara bé, sigui perquè fan la seva feina, com seria el cas del Consell Consultiu, sigui pel seu poc temps en funcionament, com es el cas de la Sindicatura de Comptes, sembla que no els fa falta una modificació estatutària. I pel que fa al Tribunal Superior de Justícia, si bé, al meu entendre, seria bo per a la Justícia desembossar la cassació davant el Tribunal Suprem transferint aquesta tasca als tribunals superiors de justícia, resulta que aquesta no és una qüestió estatutària sinó competència exclusiva de l'Estat.

***Sebastià Rubí és professor universitari.**

PP: La necessitat de retrobar el consens

EL MIRALL

**Joan Huguet
—portaveu actual del
Grup Parlamentari
Popular— és un dels
diputats amb més
experiència a la
Cambra i l'únic dels
actuals que ha presidit
una reforma
estatutària.**

Per aquest motiu és molt adient escoltar la seva veu quan estableix la necessitat d'un acord per fer front a una nova redacció de la Carta balear, atès que «tant la Constitució com els estatuts varen ser fruit d'un consens ampli, d'un gran pacte d'Estat entre les diferents forces polítiques majoritàries en el cas de la Carta Magna i de les dues forces majoritàries en el cas de l'Estatut balear (UCD i PSOE). [...] Precisament perquè es va partir d'un gran pacte, els partits varen entendre que qualsevol tipus de modificació s'havia de sustentar en el manteniment d'aquell acord, que afectava el vuitanta per cent de l'arc parlamentari». I si bé hi ha una certa unanimitat —com es veurà al llarg de les pròximes planes— a l'ho-

ra de definir les prioritats d'un nou sostre competencial, aquesta situació no és aplicable a altres aspectes igual o més importants de la reforma. Per aclarir aquestes circumstàncies, el PP demana ara «un acord balear entre PP i PSOE i un gran acord d'Estat entre les mateixes forces per establir els límits de la reforma. Aquest gran pacte ha de menester un acord polític previ a les trobades parlamentàries de la Cambra autonòmica i de les Corts Generals». I tot i que «sembla que el camí no és aquest», el PP no hi quedarà al marge: «Tot i que el Govern de Rodríguez Zapatero no té criteri de quina reforma s'ha de fer —sembla que per la pressió de algunes comunitats autònomes perifèriques, principalment Cata-

PARLAMENTARI POPULAR

lunya-, volem participar-hi i liderar el procés des de les nostres illes, per responsabilitat política". En altres paraules, el grup majoritari té clar que no acceptarà "cap tipus d'asimetria. Qualsevol intent de reforma que s'hi vulgui fer passa indefectiblement per un acord amb el PP».

Ha de quedar clar que «la reforma balear més que urgent és necessària, perquè així ho veuen algunes comunitats autònomes i això fa que no ens puguem quedar enrere pel nostre sentit de la responsabilitat política», assenyala Huguet. Però a més, la asimetria rebutjada no es limita a la posició dels diferents grups populars a les cambres autonòmiques i estatal en relació amb la resta de forces polítiques, sinó a la concepció mateixa d'Espanya: «Més que establir les nostres possibilitats (d'incrementar o modificar el sostre competencial) allò que hem de fer és un document de reflexió i no renunciar a res. Tenim els principis molt clars. El primer és que dir-se comunitat o nacionalitat històrica no pot implicar mai que s'hi produeixi prevalença d'unes comunitats sobre les altres, perquè –si hi aplicam aquest criteri– cap de les anomenades comunitats històriques poden posar damunt la taula uns arguments tan determinants com les Illes Balears per dir-se històriques», assenyala Huguet amb referència al passat sobirà de les Illes. En aquest context, «nacionalitat o comunitat històrica no són conceptes jurídics, sinó indeterminats»; i al PP «li preocupa més el contingut que el continent, però si el contingut

passa per dir-se comunitat o nacionalitat històrica... A mi el que em preocupa és saber quin sostre competencial tindrem i quin finançament tindrem», conclou Huguet.

Com ja és ben sabut, la intenció de «liderar» el procés autonòmic s'ha de traduir en un document previ que redactarà el Consolat de Mar per transmetre'l a la Cambra autonòmica, en un exercici que ja ha despertat la crítica o la condemna directa de la majoria de grups polítics, atesa la sospita que el Govern balear vol minvar el debat parlamentari. El portaveu popular ha respost a aquestes crítiques amb un fibló apuntat cap al PSIB-PSOE, que havia comparat la iniciativa de l'Executiu amb l'anomenat Pla Ibarretxe: «La ignorància de vegades és molt agosarada, i aquest va ser el cas del Grup Socialista. [...] El Pla Ibarretxe és un text articulat que va presentar al Parlament. Nosaltres deim que volem en la reforma estatutària mitjançant una comunicació al Parlament, no un text articulat.»

I què vol el PP, què han de dibuixar aquesta «comunicació al Parlament» i els debats posteriors? La porta és oberta, ara com ara, a totes les possibilitats que en l'actualitat permet la Constitució –i aquest és el límit establert pel partit balear majoritari a qualsevol negociació, pacte o acord parlamentari futur. Així, Huguet explica que s'han de

revisar «els articles 10, 11 i 12, fins al 15 i 17 de l'Estatut (és a dir, el capítol competencial de les Illes), a més de reordenar les competències que ens són pròpies i observar si aquelles de què només tenim la potestat executiva ens convé tenir

La porta és oberta a totes les possibilitats que permet la Constitució espanyola

potestat legislativa». A més, «haurérem de veure quins competències dels articles 148 i 149 de la Constitució (de competències transmissibles a les comunitats autònomes i competències reservades a l'Estat) podem rebre», entre els quals esmenta les competències sobre ports i aeroports més la possibilitat de disposar de policia autonòmica. Per Huguet, en el PP «no ens plantejam una reforma blanca, verda o groga..., ja que ben clar que no serveix de res tenir la casa plena d'aliments si no els podem distribuir; i això, aplicat a l'Estatut, significa suficiència econòmica i financera». En efecte, la reforma «ha d'anar acompanyada d'una revisió del sistema de finançament», i que «l'assumpció del fet insular i del fet diferencial són elements indissociables», assenyala l'expresident parlamentari, amb referència a una revisió que ha de ser comuna a les desset autonomies, però en la qual la insularitat i l'especificitat balear han de servir per compensar el dèficit pressupostari illenc. De fet, el PP rebutja les pos-

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

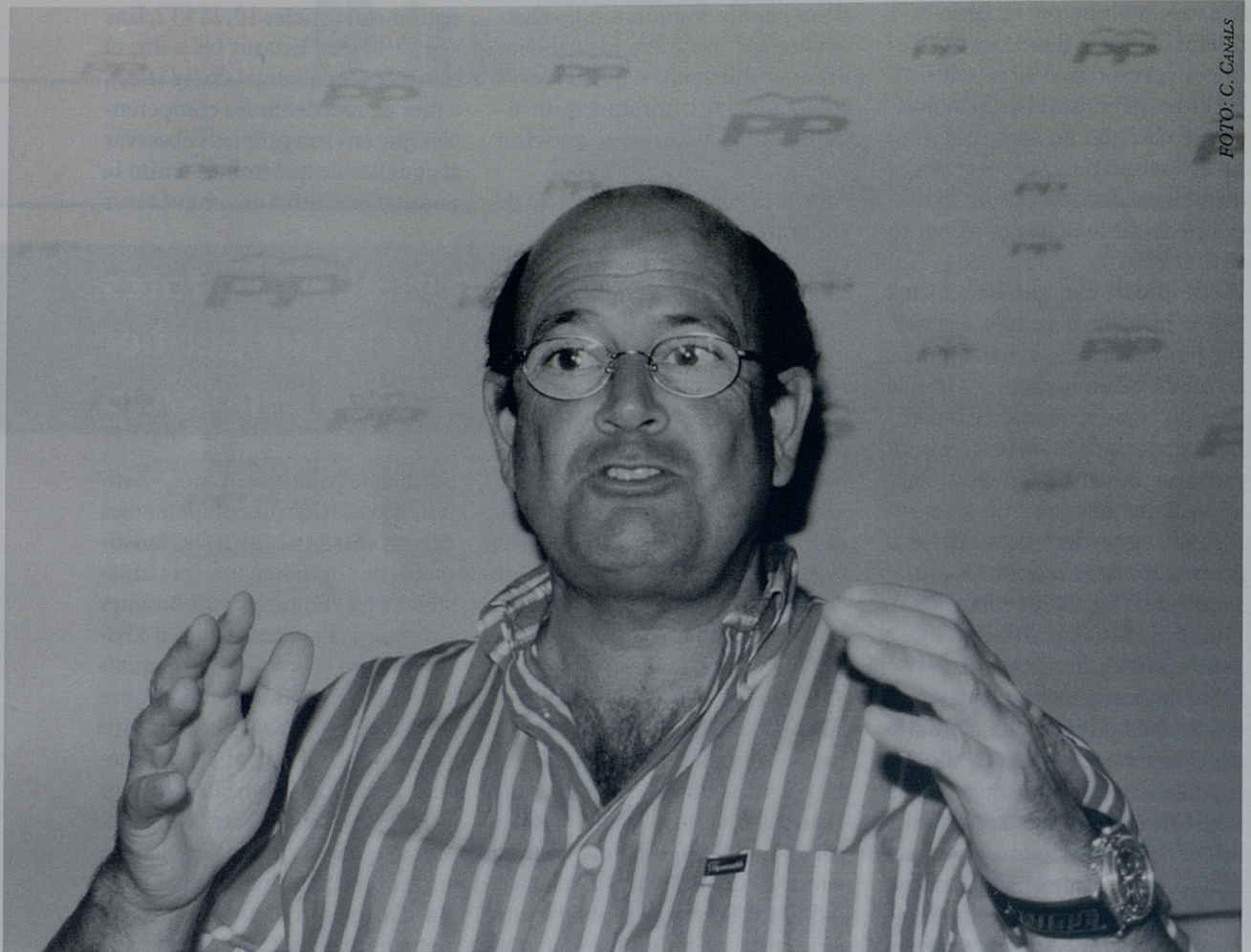
Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

www.esrefugi.es

sibilitats de concerts i convenis econòmics, els quals estan «acotats per al País Basc i Navarra. Són realitats ja determinades i no s'han de tocar. Hem de tenir clar que, de bon començament, és inviable, com fer ratlles dins l'aigua. Nosaltres reivindicam que els sistemes de finançament actuals són vàlids, però que en el cas de les Illes Balears sí que s'ha d'incorporar —no com a via de negociació sinó de facto— el fet insular». Amb aquest plus, «més la incorporació de la població flotant a la població de dret» en el còmput financer, l'economia balear hauria d'abastar per afrontar la despesa.

Però les possibilitats d'una reforma no s'esgoten, com hauria de ser evident, en l'assumpció de noves competències ni en la correcció econòmica de les ja disponibles. També s'han d'estudiar aquelles opcions que afecten el model autonòmic mateix. Al parer de Joan Huguet, «després de 21 anys de fun-

cionament hi hem de reflexionar. Per exemple, per estudiar si hem de tenir o no potestat per dissoldre el Parlament, i en quines circumstàncies concretes; si hem de tenir o no llistes separades al Parlament i als consells, ja que les institucions insulars cada vegada assumeixen més competències; per veure si el Consell Interinsular compleix o no les seves funcions; si hi ha necessitat de constituir en el Parlament una comissió de consells insulars, com a les Canàries en el cas dels cabildos; com ha de ser el tractament de Formentera, si hi ha d'haver votacions per illes... Això demostra que el PP no ve amb un clixé prefixat, sinó obert a estudiar totes les possibilitats, sempre dins el marc constitucional».

I en el trencaclosques autonòmic, les peces que encara falten per encaixar són els ajuntaments, de manera que hi ha unanimitat política a assenyalar la necessitat d'una nova descentralització, ja no

adreçada als consells insulars, sinó d'aquests a les institucions locals. Huguet afirma que «el procés cap als ajuntaments és irreversible i tard o d'hora es produirà. Ja en la meua ponència en el darrer congrés del partit vaig parlar de la doble descentralització, que és molt bona de dir, que no és tan fàcil de dissenyar, i que és molt més difícil d'executar, perquè s'han de tenir en compte les possibilitats de cada ajuntament. Tenim molt clares les competències susceptibles de ser gestionades directament pels ajuntaments» (aquí esmenta serveis socials i activitats classificades), però «s'ha de veure quina és la seva capacitat real de gestió segons el nombre d'habitants i la disponibilitat pressupostària i laboral. Això no obstant, és un procés irreversible, ja des del Pacte Local en l'àmbit nacional i des de la Carta Municipal Europea, i fa part de la majoria de programes. Es tracta ara d'acomplir-lo».

PSIB-PSOE: Aprofitar el nou tarannà

EL MIRALL

La nova reforma és necessària o urgent? Per Francina Armengol, secretària general del PSIB a Mallorca i principal ponent del partit en aquesta matèria, «som en un moment oportú, arran que ha canviat el Govern de l'Estat i hi ha una obertura clara en allò que abans en els governs del PP era immobilisme total. L'Executiu central ha obert clarament el marc de noves relacions a l'Estat, amb la reforma constitucional prevista a final d'aquesta legislatura, i unes reformes estatutàries anteriors. Per tant, pareix que l'oportunitat política és clara i que les Illes Balears no haurien de quedar enrere en aquesta qüestió».

Però, a diferència d'allò que ha plantejat inicialment el PP illenc, la reforma estatutària prevista pel PSIB-PSOE no ha de tenir un liderat polític únic, i molt menys d'un partit determinat. De fet, elogia el model català de consulta popular, i estableix «un procés participatiu, en què la ciutadania de les Illes Balears se senti escoltada: és fonamental la participació ciutadana com és necessària la participació de tots els grups polítics en el Parlament. Seria bo connectar bé amb la ciutadania perquè coneguessin què hi ha en joc; on som i on volem anar». Contràriament, condemna per «nefast» que el Govern de les Illes Balears «vulgui liderar en fals el procés; la postura de Matas és contraproduent. El PP diu que vol consens, però no ha fet cap oferta al PSOE, que és el partit majoritari de l'oposició i amb el qual sempre s'han pactat les reformes estatutàries i constitucionals; però és que a més ja ha votat

en contra de la proposta del PSM perquè fos el Parlament qui lideràs el procés».

Abans s'ha de definir, emperò, «allò que hi ha en joc», entès com un canvi sobre quatre blocs d'importància variable: «la denominació que ha de tenir la comunitat autònoma, la definició de les competències que li resten per assolir de l'Estat, la pròpia organització de les Illes Balears –inclosa la participació dels ajuntaments com les institucions pitjor dotades i gairebé no recollides a l'Estatut– i, finalment, obrir el meló dels drets socials».

En el cas de l'assumpció de noves competències, la màxima prioritat

Què diu el PSIB?

Hi ha canviat el Govern de l'Estat i hi ha una obertura clara a la reforma de l'Estatut, perquè el PP no tenia gens de voluntat de respondre als canvis sol·licitats des de les autonomies.

passa abans per «tenir ben alimentades les que ja tenim, en comptes de somiar allò que no podem gestionar des d'aquí». Això no obstant –i a l'aguait d'una concreció major que el PSIB no havia assolit en el moment de redactar aquest dossier–, els socialistes ja assenyalen algunes de les competències que possiblement es demanaran a l'Estat, com ara «la d'ordre públic la volem incloure a l'Estatut d'autonomia per si algun dia volem disposar de policia autonòmica», tot i que «no estam tancats a parlar de cap competència estatal que pugui venir. Però també volem un debat social aquí, a les Illes, on tenim una immigració forta i que ens aconse-

lla recollir aquest fet a l'Estatut, com també les noves tecnologies». I si la prioritat és restablir finançament i potestativa les competències ja assumides, cal assenyalar que el PSIB no vol conjuntar les reformes estatutàries amb la revisió del nostre model de finançament autonòmic, atès que aquest «es regeix per una Llei completament diferent de l'Estatut d'autonomia. Nosaltres no apostam pel concert econòmic –que sí que es podria incloure a l'Estatut–, sinó per un sistema de finançament autonòmic acordat per totes les comunitats autònomes amb el Govern de l'Estat». Això no implica oblidar el dèficit balear, sinó la

consideració -anàloga a la del PP– que «les competències mal dotades s'hauran de dotar millor». Aquí acaba la coincidència amb el partit majoritari de les Balears, atesa «l'evidència que les competències mal dotades les va maldotar el Partit Popular al Govern central i al balear. És el cas del traspàs de les competències d'Educació el 1998 o les sanitàries el 2000». En altres paraules, es tractaria de corregir aquestes dotacions insuficients amb converses bilaterals amb l'Estat i d'establir el model definitiu de finançament de manera conjunta amb la resta de comunitats autònomes i el Govern central. A més, emperò, el PSIB recorda que «hi

Viajes
MARTEL S.A.
CIBAL 021

ESPECIAL PONT DEL PILAR

LONDRES del 08 al 12 octubre des de **441,00 EUR**
CANTÀBRIA del 08 al 12 octubre des de **476,00 EUR**
TENERIFE del 08 al 12 octubre des de **378,00 EUR**
VENÈCIA del 08 al 12 octubre des de **569,00 EUR**
TUNIS del 08 al 12 octubre des de **523,00 EUR**
TUNIS -CIRCUIT- des de **518,00 EUR**
ISTAMBUL del 08 al 12 octubre des de **386,00 EUR**

No inclou taxes ni visats

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

ha una Llei, la del règim especial, que s'ha de complir. El REB existeix des de 1998, però els governs del PP han menyspreat sistemàticament aplicar-lo, malgrat que el PP balear en fes bandera —amb bastants mentides, dit sia de pas—, mentre que el PSOE té un compromís ferm de complir amb la seva aplicació, des del seu programa electoral, i també Zapatero ja ha donat mostres de compliment, com és el pas del 33 per cent al 50 per cent dels descomptes aeris. El PSIB estarà atent i vigilant perquè es compleixi aquest compromís: el primer que s'ha de fer per millorar el finançament és posar en marxa les comissions mixtes» previstes per desenvolupar el REB.

Al marge d'aquest fet, el PSIB ha de definir també l'abast institucional de la reforma estatutària. Tot i l'estat embrionari de la proposta socialista, ja es pot preveure que aquest partit optarà per una reforma que permeti la presentació de llistes separades de candidats al Govern balear i als diferents consells insulars, tal com confirma la dirigent mallorquina, la qual matisa que «aquest tema encara no està resolt en el si del Partit Socialista, però a la nostra conferència política darrera ja insistirem que s'havia de fixar una línia clara. Però és evident que el procés actual de separar els consellers insulars i els parlamentaris no ha arribat a la ciutadania, a més d'haver estat difícil aplicar-ho als partits polítics. Qualque cosa hem de fer. En el Partit tenim posicions diferenciades per illes, però a Mallorca tenim clar que volem llistes separades».

El grup del PSIB-PSOE també haurà de fixar la seva posició en un dels aspectes polítics que més ressò han tingut amb motiu dels darrers congressos socialistes: la definició dels trets identitaris balears, la llengua inclosa. En aquest cas, la força política no es mostra particularment interessada a modificar l'article tercer de l'Estatut, que defineix els drets lingüístics dels ciutadans i el grau de protecció de l'idioma, en

l'avinentsa que «és innegable que la llengua pròpia de les Illes Balears és el català i, per tant, ha de ser recollida a l'Estatut. Segons la nostra lectura del text, és clar que el català ha de menester el suport i la discriminació positiva de l'Administració per assolir la penetració i l'ús normal a les Illes Balears. Afegiria que també es recull d'aquesta manera a la Constitució espanyola. L'Estatut és clar, la Llei de normalització és clara. El que no és gens clar és

l'aplicació que en fa el Govern de les Illes Balears».

No ha de sorprendre en el discurs d'Armengol la referència continuada al PP. Per al PSIB, com per a aquella força política, és molt clar que «per fer una reforma d'envergadura, com volem ara, no com la puntual de 1998», és necessari un acord que com a mínim ha d'abastar les dues forces majoritàries a la Cambra i que —almanco en tancar aquesta edició— ni l'una ni l'altra han encetat.

PSM-EN: Les Balears han de tenir estructura d'estat

EL MIRALL

Per Pere Sampol (PSM) l'actual reforma és necessària, perquè ens falta assumir títols competencials importants, com ara el d'ordre públic, de justícia o la creació d'una agència tributària pròpia.

Per al portaveu parlamentari del Partit Socialista de Mallorca i Entesa Nacionalista, Pere Sampol, la reforma actual és especialment necessària, «perquè ens falta assumir títols competencials importants», com ara el d'ordre públic —que permetrà la creació d'una policia autonòmica—, el de justícia —vinculada a l'anterior de manera íntima—, o la creació d'una «agència tributària pròpia, que ens permetria accedir a una administració única i ens oferiria la possibilitat d'arribar a un concert econòmic amb l'Estat o a una fórmula semblant».

A més, modificar la Carta balear «és urgent, perquè s'ha tornat a posar en marxa el procés de reforma dels estatuts d'autonomia, que fins i tot obren la porta a canvis constitucionals». En aquest context, «les Illes Balears hi hem de ser».

De manera sintètica, les propostes que haurà de presentar el grup nacionalista al Parlament tindran tres objectius. El primer, com ja està dit, serà «ampliar el sostre competencial», però també caldrà «millorar la qualitat de les competències, i això significa delimitar clarament quines competències es reserva l'Estat i quines competències són de titularitat de les Illes Balears, per evitar conflictes de constitucionalitat». Finalment, serà adient «dotar d'autonomia financera les Illes Balears, una fita necessària per assolir l'autonomia política» desitjada.

A diferència de la majoria de grups, el PSM no considera inviable —si més no, des d'un punt de vista polític— l'opció d'incloure en l'Estatut un concert econòmic amb l'Es-

tat. Sampol recorda que «aquesta possibilitat no és un invent nou, sinó que ja existeix a Navarra i al País Basc, en el seu cas inspirat en els furs històrics. Es tracta, en definitiva, d'una modalitat més de finançament que dona més coresponsabilitat fiscal a les comunitats autònomes i sobirania financera».

Com és evident, el concepte de sobirania financera és preceptiu per arribar a la sobirania política en la concepció del PSM. Així, els nacionalistes reiteren que «el dret d'autodeterminació és un dret democràtic, que tenen tots els pobles, i la possibilitat que les nacions que conformen el conjunt de l'Estat resolguin els conflictes històrics passa per acabar amb l'espoli econòmic actual». Trencar amb el model de cohesió territorial instaurat a Espanya passa per reconèixer que «la solidaritat amb les regions menys afavorides ha de ser voluntària, perquè en cas contrari ja no és solidaritat; ha de ser transparent, després de conèixer els fluxos econòmics i les balances fiscals, i no han d'entrebancar econòmicament les comunitats que aporten més recursos», com és el cas de les Illes Balears.

El model propugnat en aquest sentit per la força nacionalista d'esquerres passa per la constitució d'un estat federal. Pere Sampol avança que «el federalisme és un dels temes que tenim a debat en el PSM davant el futur congrés del partit, i les diferents ponències que s'elaboren incideixen que les Illes Balears han de tenir estructura d'estat; la ponència oficial fa una passa més enllà i diu que les Balears

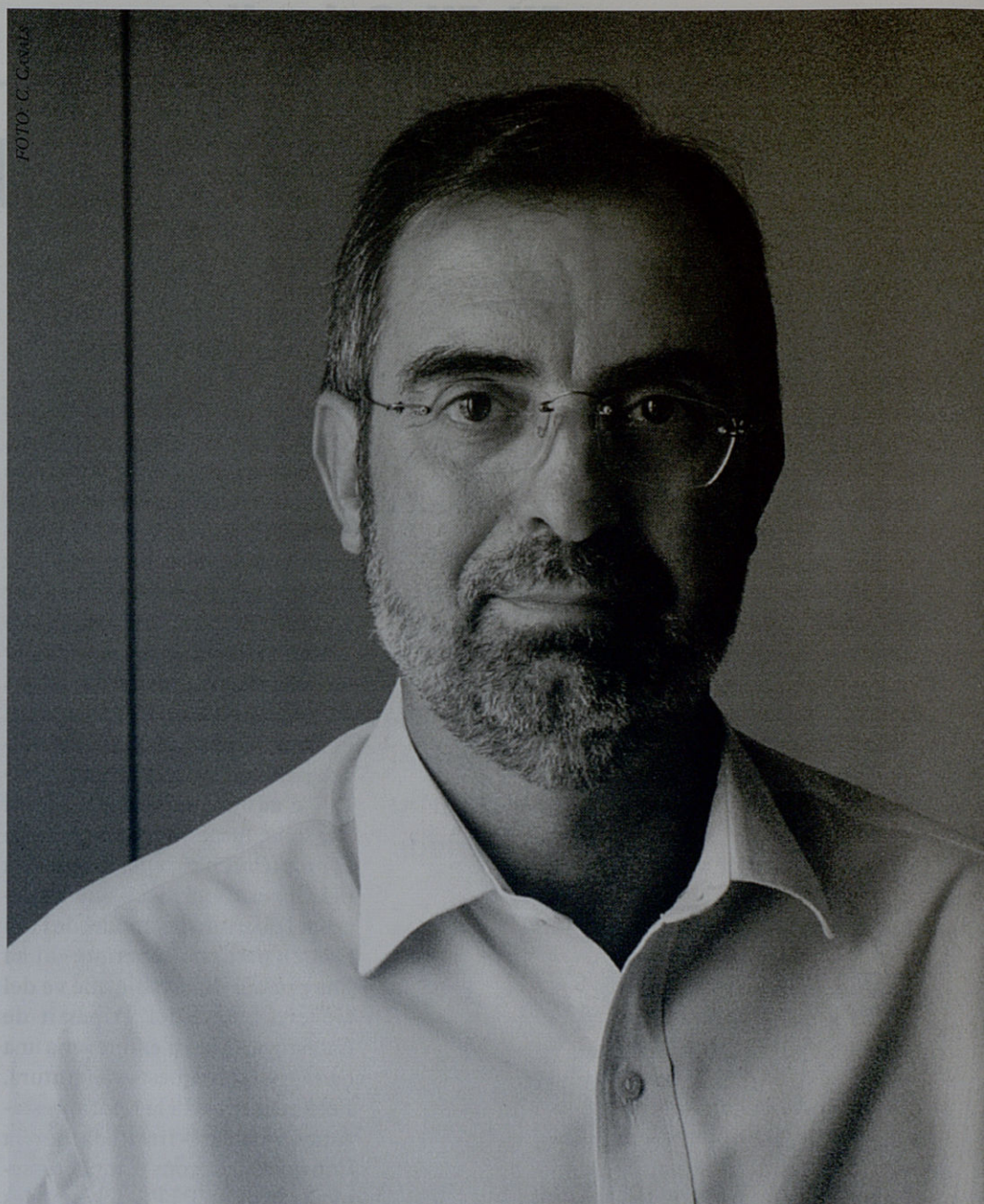
han de ser un estat, federat o confederat amb la resta de nacions de l'Estat». Lògicament, aquesta opció implica potestats que ara es reserva l'Estat de manera exclusiva, com ara el dret a dissoldre el Parlament i convocar eleccions. Com es podia esperar, les forces nacionalistes espanyoles no han trigat a desqualificar aquesta opció federalista com a radical, inviable i indesitjable. En qualsevol cas, aquest esperit tindrà una traducció immediata en la proposta del grup parlamentari en la modificació de la norma bàsica balear: «Les Illes Balears han de ser reconegudes com una nació, i així ha de constar a l'Estatut», assevera Sampol. La divergència del PSM en relació amb altres grups pel que fa al model d'Estat no s'aplica a l'engrallat institucional de la comunitat autònoma. Com la majoria de les forces polítiques, els nacionalistes defensen la separació de les llistes electorals al Parlament i als consells insulars, perquè «de fet, ja s'ha anat produint aquesta separació mitjançant els subterfugis que permet el reglament de la cambrà autònoma. Som partidaris de no amagar que, en aquests moments, és molt difícil compaginar la tasca de diputat i la de conseller, atès que els consells han assumit moltes competències». Coincideixen aquí els dirigents del PSM amb la majoria de forces polítiques: el canvi del reglament que permet distribuir els membres d'una llista electoral entre els consells i el Parlament, atenent la seva dedicació i el seu càrrec parlamentari, no ha suposat una millora real en el funcionament dels grups i, a més, ha resultat massa fosca per a la ciutadania votant.

Dels grups consultats per elaborar aquest dossier, els nacionalistes del PSM han estat els únics que han defensat de manera contundent la modificació dels drets i dels deures lingüístics establerts a la Constitució i a l'Estatut d'Autonomia. Sampol ha adduït que «en un estat federal, totes les llengües oficials ho han de ser en el conjunt del territori: això impli-

ca que totes les institucions comunes, com ara el Senat o el Congrés, han d'acceptar aquests idiomes com a propis». Però, per Sampol, «hauríem d'anar més enllà. El sistema d'ensenyament hauria de preveure la possibilitat que totes les comunitats de l'Estat tinguessin accés a aquestes llengües, ni que fos com a assignatures optatives». La reforma constitucional ha d'anar en aquesta direcció; però l'autònoma l'ha d'imitar, atès que «avui la Constitució espanyola dóna dues categories als idiomes: tenim el deure de conèixer el castellà i el dret d'usar el català. Nosaltres volem

que les mateixes obligacions establertes a la Constitució espanyola per al castellà s'apliquin a les Illes en el cas del català».

Sampol assenyala un punt i final: «S'ha produït un intent de bloquejar la possibilitat que les comunitats autònomes es puguin agrupar en blocs, amb la intenció d'impeir la federació del País Basc i Navarra. Però és evident que també ens afecta als ciutadans dels Països Catalans. I aquest ha de ser un dret clar en la futura reforma constitucional.» La proposta del PSM és exigent amb la necessitat de reformar profundament la Carta Magna.

EU-EV: Cal evitar que les Illes puguin fer fallida

El MIRALL

La reforma de l'Estatut és urgent, segons Miquel Rosselló (EU), però també una necessitat històrica: quedar enrere «seria una barbaritat» i la perpetuació del greuge comparatiu balear.

Per Esquerra Unida, la reforma és «urgent, sens dubte, a més d'una necessitat històrica, atès que arrossegam un greuge comparatiu des de la transició, quan l'Estatut de les nostres illes va passar a ser un estatut de tercera i no va assolir les quotes ni d'autogovern ni de definició que li corresponien per la seva història i pel tret identitari que és gairebé inèdit a l'Estat, com és la insularitat», explica el portaveu parlamentari i secretari general d'aquesta força, Miquel Rosselló. A més, la circumstància és propícia, en part per «l'arribada del Govern socialista, que ha suposat l'obertura del model de l'Estatut», en part també perquè «hi ha una pressió inaturable que ve del Govern basc i del Tripartit de Catalunya. Quedar enrere seria una barbaritat» en aquesta conjuntura. Però com encaixa la reforma estatutària balear –limitada per la Constitució, segons el model assenyalat des de PP i PSOE– amb les quotes d'autogovern que pretén un partit nacionalista? EU adverteix que el model establert pels articles 143 i 151 de la Carta Magna (els quals establiren autonomies de via ràpida, com Catalunya i el País Basc, i de via lenta, com és el cas balear) han deixat de tenir sentit i «s'haurien d'esvaïr, perquè responen a un moment històric determinat» que ha quedat ultrapassat. Això, des de la perspectiva d'EU, no implica que se cerqui un Estat homogeni, sinó «un model federal que s'estructura de baix a dalt, no a l'inrevés. Per tant, el nivell d'autogovern que cada comunitat autònoma ha de tenir és el que ha de voler». A més, aquest autogovern

no s'ha de limitar a la gestió sempre que això sigui possible: «Sense cap dubte, és vital que tinguem potestat normativa en la major part de competències que gestionam, especialment després de vuit anys d'involució autonòmica amb els governs del PP a l'Estat. Com pot definir Madrid el nombre d'hores lectives que ha de tenir un alumne de català?»

Com ja queda dit, EU torna a demanar una reforma de màxims, amb tres prioritats bàsiques. La primera és que la comunitat autònoma i el Parlament «arribin a la majoria d'edat. Per això ens hem de definir com a comunitat històrica, hem de tenir capacitat per dissoldre el nostre Parlament i convocar eleccions sense dependre d'una llei marc estatal. La segona prioritat és assolir un increment gran de competències. I la tercera és definir amb claredat el paper del Govern balear i dels consells insulars».

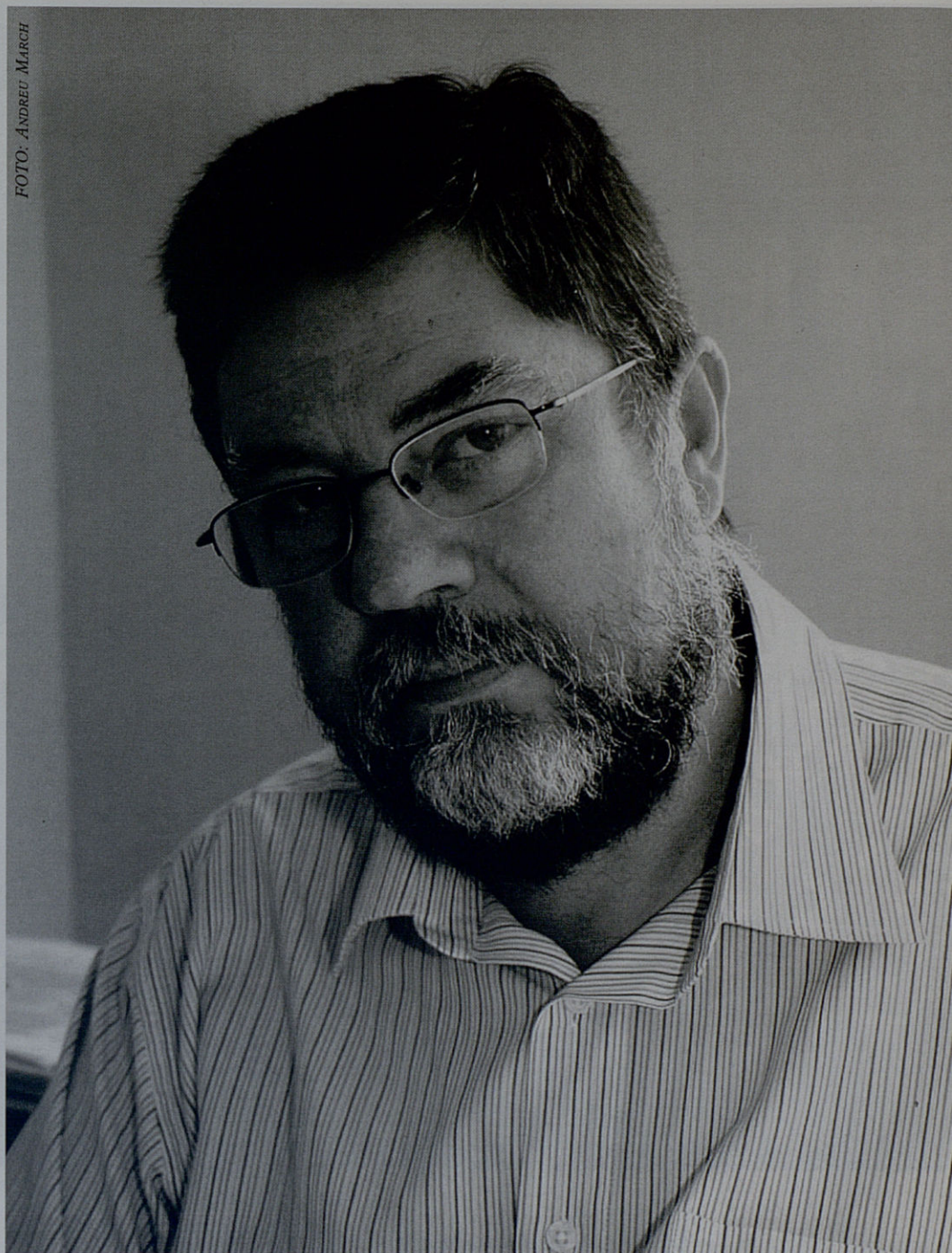
Tot advertint que el partit encara no havia fixat les seves exigències en comissió, Rosselló pogué avançar que les principals competències que demanarà el seu grup parlamentari seran «molt importants, com ports i aeroports, policia autonòmica, inspecció de treball, costes... Costes ha de ser competència nostra per raons evidents –sembla un contrasentit que es duguï des de Madrid–, però a més no té cap tipus de justificació que nosaltres no puguem definir el nostre creixement econòmic amb ports i aeroports. Crec que hem d'arribar al màxim d'autogovern disponible per a qualsevol comunitat autònoma», resumeix el parlamentari.

Pel que fa al model institucional balear, EU aposta clarament per una separació de les candidatures al Parlament i als consells, com demostra la proposició no de llei que recentment presentà a la Cambra autonòmica. Consideren les esquerres que «això que passa ara és un espectacle vergonyós: ara aquest ha de dimitir per passar a l'altra institució, ara aquest diu que és portaveu i passa el torn al següent...» Rosselló assenyala a més que «es produeix un fenomen curiós: a Mallorca, els partits presenten un programa per al Govern, però no per al Consell Insular, mentre que a Menorca i a Eivissa passa exactament a l'inrevés».

Precisament aquesta visió insularista recomana a EU «seguir descentralitzant en dues direccions. Entre el Govern i els consells haurien de ser capaços de donar la gestió de molts d'aspectes als consells sense detriment que hi hagi una línia general en l'àmbit de les Illes. Per exemple, no té gaire sentit seguir polítiques socials molt diferenciades entre illes, tot i que cal seguir el principi de subsidiarietat. Això tampoc no vol dir que els consells no hagin de tenir potestat normativa. Però en alguns casos ha d'existir una línia autonòmica, una llei marc interinsular». A més, per descomptat, Rosselló assenyala el dèficit pressupostari del ajuntaments com una de les fites que s'hauran de marcar en aquest gran paquet reformador dels estatuts i de la Constitució.

Però el de les corporacions locals no és l'únic greuge financer que s'haurà de corregir en aquesta ocasió. A diferència dels grups majoritaris, EU té «la proposta clara d'arribar a un concert econòmic, tot i ser plenament conscients que no és una proposta que pugui ser aprovada demà, a diferència de la nostra idea d'un estat federal. Estam disposats a discutir fórmules intermèdies per caminar cap a aquest objectiu..., mentre no ens deixin com ara: amb els pressuposts autonòmics que tenim no es pot gestionar ni una diputació provincial. Pel que fa a Sanitat i Educació, les

FOTO: ANDREU MARCH

Illes poden fer fallida en uns pocs anys».

EU ha protestat clarament per la iniciativa del Govern Matas de liderar la reforma, i atorga aquesta opció «al Parlament, perquè és qui té la sobirania; però també creim que un Estatut no pot ser aprovat sense consens de totes les forces polítiques..., i consens social». La ponència «ha de ser capaç de consultar els sectors més significatius de la societat civil de les Illes. Això no es pot fer de manera abstracta, és clar, però és evident que les pa-

tronals i els sindicats saben què han de dir sobre la possibilitat que les Illes controlin els ports i els aeroports o les polítiques d'immigració».

I quin ha de ser el model lingüístic de les Illes Balears? «La nostra interpretació és que el català ha de rebre una protecció especial com a llengua oficial de les Illes. Quan es parla de bilingüisme, entenem que tots han de saber el castellà i el català. Totes dues llengües, i especialment el català», conclou Miquel Rosselló.

UM: Controlar els fluxos migratoris

El MIRALL

La recent Diada de Mallorca, el 12 de setembre, serví perquè la presidenta del Consell Insular i principal responsable d'Unió Mallorquina exposàs en un discurs si més no polèmic allò que el seu partit espera de la pròxima reforma estatutària.

De manera ben clara, Maria Antònia Munar establí que «aconseguir ser propietaris del nostre destí, decidir de manera directa sobre totes aquelles qüestions que ens afecten, reivindicar una justícia que sovint se'ns nega, garantir la millor qualitat de vida per als ciutadans d'aquesta terra són tan sols algunes de les assignatures que resten pendents».

L'amplitud d'aquesta asseveració –amb un increment competencial que arriba a suggerir l'autodeterminació i la satisfacció del deute històric com a fites principals– deixa ben a les clares que «hem de vigilar que tot l'ordenament legal que ens afecti no impedeixi superar aquests reptes». En altres paraules, l'Estatut d'autonomia, la Constitució espanyola i la Constitució europea «han de garantir que els mallorquins i les mallorquines tinguem capacitat de gestionar els nostres recursos socials, econòmics i naturals de manera sobirana». Això implica que les aspiracions insulars tant com les reivindicacions s'han de produir en tres cambres diferents, en què el pes polític de l'illa gran s'esvaeixi de manera exponencial: la balear, el Congrés i el Parlament d'Estrasburg. Aquest objectiu sembla, ara com ara, inaccessible.

Això no obstant, la presidenta insistí que «si consideram convenients determinades infraestructures, si necessitam controlar els fluxos migratoris, si volem ser responsables de la nostra seguretat, si hem de gestionar els ports i aeroports, si hem de prendre tal o tal mesura per a la nostra economia o hem de gestionar els impostos que aquí es

generen..., tot això ens ho han de permetre tant l'Estatut com les constitucions respectives».

Paga la pena observar que les principals competències assenyalades per Maria Antònia Munar en el seu discurs coincideixen en gran manera amb les que treballen la resta de partits amb representació parlamentària, és a dir: la gestió dels accessos al territori insular, la creació d'una policia autonòmica, la fixació de les infraestructures i la seva despesa. Però n'afegeix de noves, i n'és la menys impactant el control de la migració. Com és ben sabut, la presidenta ha vindicat en repetides ocasions la necessitat d'establir limitacions a l'arribada massiva de forasters per tal de vigilar la despesa social que aquests generen –especialment en l'àrea sanitària, però també en altres d'oneroses per a la malmesa economia balear, com ara l'educació–, i aquestes observacions li han valgut crítiques continuades per xenofòbia. No se'ns ha d'amagar que aquestes crítiques han estat compartides amb polítics d'altres partits, com el socialista Damià Ferrà Pons, que han caigut en la vessant minoritària dels seus partits, forçats a cercar un electorat creixent entre els nouvinguts. Com a anècdota, direm que –per primera vegada en un discurs– la presidenta d'UM s'adreçà en castellà a «aquells que vinguéreu, fa anys, d'altres regions, i que a Mallorca teniu la vostra casa». De fet, aquesta fita en la intervenció fou més un senyal de cortesia que un canvi en el seu contingut, atès que de seguida Munar recordà que «avui, amb els fluxos migratoris descontrolats i

La Diada de Mallorca, el 12 de setembre passat. El discurs de Munar fou sin més no polèmic.

amb la competència d'altres mercats, existeix el risc de tornar enrere si no ens comprometem amb un projecte de país ben definit i sense cap dubte de la nostra identitat». Sobretot, perquè «aquest futur es desenvoluparà en un món cada dia més homogeni, en el qual se sentiran veus interessades que clamaran contra aquells que defensin la seva identitat diferenciada, unes veus que faran apostolat de la desaparició de les cultures en benefici d'una globalitat mal entesa, que negaran el dret dels pobles a defensar la seva llengua, la seva cultura, el dret a emprar els seus

símbols com a element d'enriquiment.»

Aquest «projecte de país», com s'ha dit, depèn en bona manera d'assolir una força política que en aquests temps no tenen les Balears i –molt menys– Mallorca a la resta de l'Estat i a Europa per fixar els límits del seu autogovern. Això no obstant, Munar volgué tenyir d'esperança el seu discurs: «Si no és ara, ho serà, estigueu-ne segurs, en el futur.» Ben prest, quan s'encetaran les reunions parlamentàries per a la reforma estatutària –a què haurà de seguir, a final de la legislatura estatal, la reforma cons-

titucional– sabrem si haurem d'esperar més d'allò desitjat per la presidenta d'Unió Mallorquina. Al cap i a la fi i, com recordà Munar, la Diada de Mallorca celebra el jurament del rei Jaume II de respectar els drets i els privilegis dels ciutadans del Regne de Mallorca: «Aquest jurament va més enllà d'un simple compromís jurídic entre un rei i els habitants del seu reialme. Representa la constatació sobirana de l'existència d'un poble que volia tenir la capacitat de conduir el seu propi destí i que exigia respecte pels seus drets i per la seva llibertat.»

El vuitcentisme eivissenc

LLORENÇ VICH SANCHO

Notes literàries

El passat segle –el vint– fou, en quasi tots els seus vessants, el més desastrós de tota la història de la humanitat. El món de l'edició no s'escapà de la desfeta. Molt enrere quedava ja tota aquella vella artesanía que havia fet del llibre un objecte preciós i artístic, en què totes les literatures anaven acompanyades de tacte, de vista, d'olor..., amb gairebé tots els sentits posats a cada pàgina. Una acurada enquadernació feia possible que encara avui molts d'aquells llibres hagin vençut el pas del temps.

Tot un món, aquest, ja del tot contraposat als nostres presents, on són molts pocs els llibres que aguantin una dècada sense desfer-se i que massa sovint no tenen el més mínim sentit de l'estètica.

Existeix, emperò, el consol a tot escepticisme, per-

què sempre apareixen les divines perles de l'excepció. I amb el qualificatiu de la petita perla editorial puc definir l'edició del llibre titulat *Antologia Literaria. Ibiza*, siglo XIX (2003), escrit i molt bellament editat per Luis Llobet Tur. D'aquest mateix autor cal remarcar i exaltar l'esplèndida edició de *Mariano Tur de Montis, un pintor de Ibiza* (2002) i una edició facsímil realitzada l'any 2003 de *Datos para la historia de la imprenta y del periódico en Ibiza* (1935) recollits

per don Bartolomé de Rosselló y Tur.

Eivissa se'ns mostra poderosa. Segle dinou. El vuitcentisme literari fa explosió a través de la premsa escrita. Són molts els periòdics, setmanaris i publicacions de tot tipus en què apareixen els articles periodístics, la poètica, els relats dels escriptors illencs..., dins un món de plena efervescència romàntica.

No podem, emperò, parlar d'una renaixença literària a les terres eivissenques. La presència del bell parlar catalanesc és gairebé ínfima i anecdòtica. Tan sols podem trobar alguns poemes signats pels periodistes Felipe Curtoys y Valls, Pedro Escanellas Suñer, Jacinto Aquenza Loaiza o per l'historiador i militar José Clapés Juan. Tots ells apareixen antologats en aquest llibre. El dialecte eivissenc haurà d'esperar el naixement literari de mossèn Isidor Macabich Llobet, ja en el primer terç del segle vint, per començar a ser conreat de manera seriosa.

El vuitcentisme eivissenc, doncs, fou majoritàriament conreat amb el vell parlar castellanesc. I és aquesta una antologia literària que no té tara. De l'obra del ja esmentat Macabich i de la d'Enrique Fajarnés Tur no se'n parla, ja que "[...] han sido omitidos al ser su obra ampliamente difundida".

De manera curiosa apareixen antologades les figures de Fray Jaime Riera Marí i la del prevere José Mariano Oliver Planells, amb temes estrictament religio-

sos —un vessant, aquest, encara pendent de seriosos estudis dins la nostra literatura. Després llegim moltes i diverses composicions poètiques d'autors —a part dels abans esmentats— com Francisco Robello, Tío Fidel, Tomás Aranaz y Barrera, José Bosch Tur, Francisco Escanellas Suñer...

Vull ara i aquí destacar la figura de donya Victorina Ferrer Saldaña. El seu nom apareix a l'obra *Literatas Españolas del Siglo XIX* (1889) escrita per Juan P. Criado Domínguez. També el mateix arxiduc Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena i de Borbó parla d'ella com autora de la llegenda «La Cruz de en-Ribes». És recomanable llegir-la.

També són destacables les composicions de Luis Llobet García Conde —que apareix a la imatge—, on el romanticisme troba veu encesa. Llegim la primera estrofa del poema titulat *Desahogo* quan diu: «Sentí amor, hallé el objeto / Que robaba mi albedrío, / Y abriéndote el pecho mío / Subió á mi labio secreto.»

Em criden especialment l'atenció alguns versos d'Alejandro Llobet Ferrer, fill de l'anterior, i autor ja de pla i de ple segle vint. El seu estil no deixa indiferent a ningú. «[...] Y es tan fácil / darle la vuelta a la página / como estrujar con las manos / un copo de espuma pálida, / o contener un suspiro / antes de quebrarse en lágrima.» Fou professor d'anglès i periodista, i també batle d'Eivissa. Don Eugeni d'Ors deia dit d'ell que: «Así lo digo al perfecto alcalde que la Ciudad de Ibiza tiene ahora, y que, a disciplinas de Cultura, es un verdadero capitán. Nadie conoce mejor que él los tesoros de la Isla. Nadie presiente mas ardientemente la íntima significación de los mismos. Así se lo digo en el momento de un adios, ya nostálgico. Nuestro buque se aleja.»

I ja pel que fa al sentit anecdòtic i quasi bé humorístic de la literatura vuitcentista em crida l'atenció el poema de Francisco

Escanellas Suñer titulat *Anuncio Romántico*. S'hi venen tot tipus de gramàtiques, aritmètiques, àlgebres, històries... Acaba la darrera estrofa dient: «De tintas, papel y sobres; / de libros y de libretas, / rayados, para el comercio; / de calendarios, obleas; / de lacres, velas y plumas / existen cien mil docenas, / que á comprarlas debeis ir / para alegrar á / ESCANELLAS.»

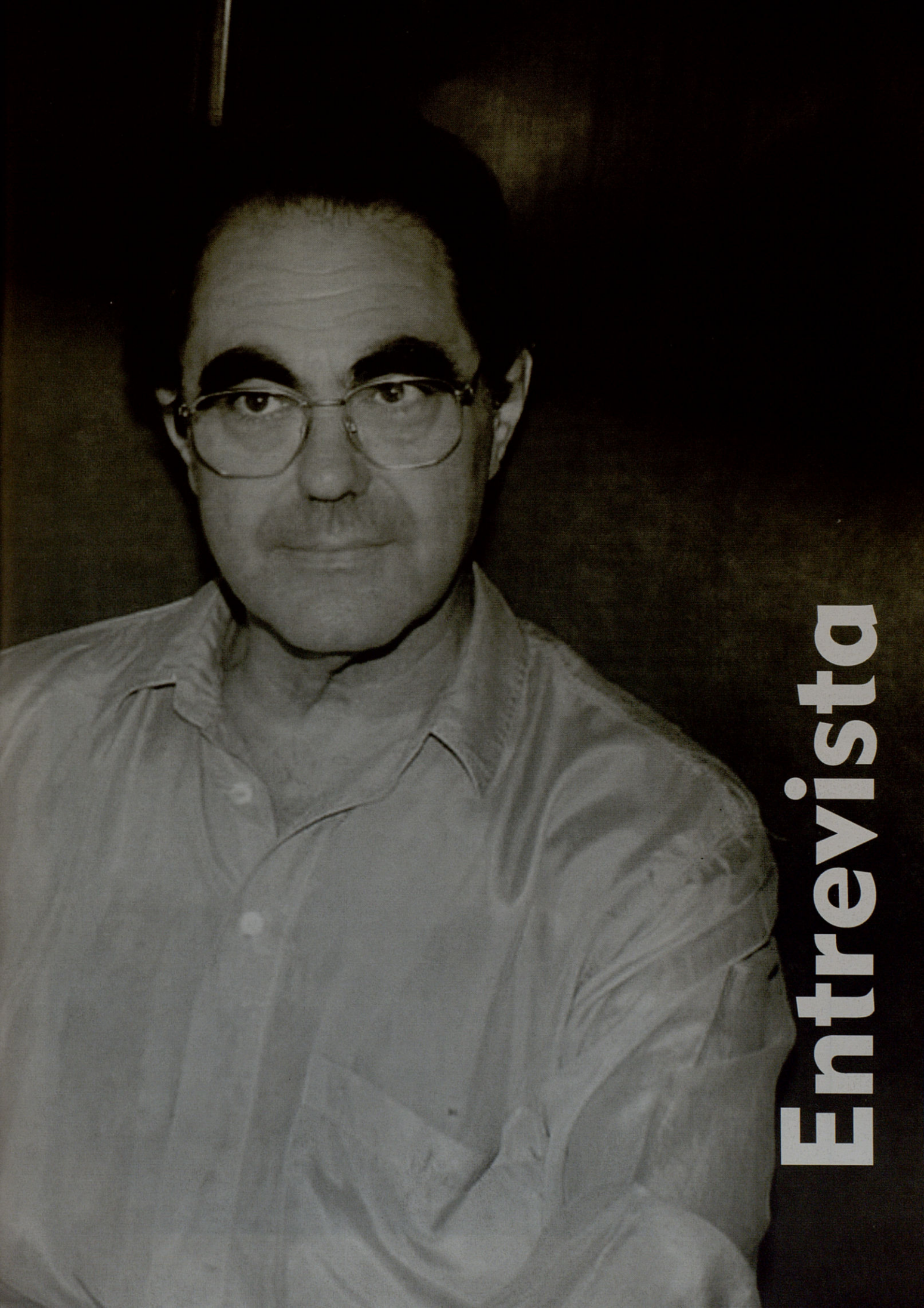
També em ve ara de gust reproduir la darrera estrofa del poema titulat *Cantinela*, obra de Tomás Aranaz y Barrera. Plàcidament llegim: «Quieres remontar tu alma / Hacia el mas bello ídeal, / Y en el goce mas cabal / Dormir en dorada calma? / ¡¡¡Ves á Palma!!!», acaba dient amb triple admiració.

Gabriel Janer Manila

«No farem gonellisme polític»

Antoni Oliver

Gabriel Janer Manila, director de l'Institut d'Estudis Baleàrics, pensa que els nostres escriptors han de ser coneguts a fora. També es planteja una tasca de dinamització de la lectura. Això sí, diu que la unitat de la llengua és sagrada i que per fer secessionisme o gonellisme no el cerquin.

Entrevista

—Com arribau a la direcció de l'Institut d'Estudis Baleàrics?

—A mi em proposa el president del Govern, Jaume Matas, per dirigir l'Institut Ramon Llull, i vaig pensar que tal vegada des de la perifè-

i ha acabat posant-hi un comissari polític, aquesta és la pura realitat. Davant aquesta situació de desfeta de l'Institut Ramon Llull, a mi em sap molt de greu que l'Institut se n'anàs en orris, no tan sols perquè el govern d'aquí se'n despenjàs,

sinó perquè hi ha una voluntat molt gran del Govern de la Generalitat de desmuntar tota la infraestructura creada per

Convergència, això és veritat i ho diu fins i tot gent vinculada amb el PSC. Sobre el tema de Països Catalans, no saben ni el que vol dir, ni ho volen saber. La prova és el projecte que han fet per a la fira de Guadalajara. El primer acte que es farà a Guadalajara com a homenat-

ge a la cultura i literatura catalanes és a Manuel Vázquez Montalbán. Vázquez Montalbán va ser un gran escriptor i intel·lectual, però no és un representant de la cultura catalana. Davant aquesta situació em tornen a cridar per ser director de l'Institut d'Estudis Baleàrics, per reorganitzar i refundar aquesta institució.

—Quina oportunitat vàreu veure en aquesta proposta?

—Som un home que ve d'uns temps obscurs, de lluita, amb l'esperança posada en les més petites coses, i encara tenc capacitat d'il·lusionar-me. Vaig pensar que fent un bon equip de gent, i amb això m'han donat bastant de llibertat, algunes coses importants es poden fer. Presentarem un projecte de

Em sap molt de greu que l'IRL se n'anàs en orris

ria podia enriquir el que s'havia fet. I vaig dir que sí. Després hi va haver la reunió amb Maragall, que tenia molt clar que no em volia a mi, i tampoc volia Aina Moll, encara que la proposta hagués sortit abans. Maragall tenia previst, des de molt enrere, qui hi volia posar,

dinamització cultural i promoció dirigida a l'exterior, però també a l'interior, perquè a vegades els nostres creadors són més desconeguts dins que fora, i mostrar les coses que feim a l'exterior.

—Podríeu avançar un poc les línies mestres del projecte?

—Aquest projecte com a mínim tindrà dues línies d'acció bàsiques. Seran la projecció exterior i la dinamització, com he apuntat. Amb vista a l'exterior s'ha de tenir presència en fires internacionals i en esdeveniments de l'Estat espanyol, per mostrar els nostres creadors de literatura i d'altres arts, perquè és veritat que hi ha pintors i altres creadors. Això no obstant, s'ha de dir que els escriptors utilitzen la llengua per crear i la nostra llengua necessita un impuls especial.

—Quins objectius us fixau?

—Voldria que els nostres escriptors en general es poguessin alliberar una mica d'aquest sentiment de frustració i minorització que sovint tenim. Aquest sentiment hi és per moltes raons i s'ha d'alçar una mica l'ànim. Han de tenir la possibilitat de mostrar l'obra fora d'aquí. Això s'ha de fer amb campanyes de divulgació i de foment de la lectura. Feim un projecte de presència en fires, bàsicament són les fires de Londres, Frankfurt i Bolonya, pel que fa a la literatura infantil i juvenil. Tindrem una presència en aquestes tres fires d'obra editada aquí o fora d'aquí. També s'ha d'ajudar els editors, que

sí que tenen obres exportables. També hi ha d'haver la presència a grans congressos internacionals de la nostra literatura. Això a vegades ho haurem de fer tots sols i d'altres ho farem amb l'Institut Ramon Llull o bé amb altres institucions, com l'Institut Cervantes, per aprofitar la seva infraestructura. Aquesta serà una línia d'actuació.

—Per a l'escriptor, què plantejau?

—Voldria fer una col·laboració entre pintors i poetes. Intentar recollir aquesta idea i promoure una experiència similar a la que feren Espriu i Miró, però amb pintors nostres d'avui i poetes d'avui. Accions que es farien primer aquí i després a fora. Voldria que cada cosa que fessin fos exportable, tingués un nivell i pogués anar a tot arreu. Podem mostrar coses que ho paguen, amb rigor. L'altre gran eix d'acció seria tot allò que es pugui fer aquí dins.

—Quines prioritats teniu en aquest sentit?

—Per fer aquí hi ha un tema difícil que és la promoció i dinamització del llibre, la lectura. Per a això hi ha unes quantes iniciatives. Primer, caldria fer una gran exposició a La Llotja sobre la creació literària a les Illes Balears en l'actualitat. Vull dir des del segle XX fins ara, és a dir, un període bastant

extens, a partir dels poetes de l'Escola Mallorquina. Un segle de literatura catalana a les Illes Balears. En aquesta exposició hi hauria fotografies dels escriptors, les seves obres publicades, manuscrits. Aquesta exposició hauria de

Els escriptors han de tenir la possibilitat de mostrar l'obra fora d'aquí

tenir un caràcter didàctic, perquè hi puguin anar els instituts i les escoles. Continuament hi hauria d'haver un escriptor que llegís els seus textos. És important que la gent tenguí la possibilitat de sentir les veus dels creadors. Aquesta exposició aniria acompanyada d'alguna antologia, per intentar difondre els autors i poetes, d'una edició de textos breus en fulletons, per divulgar fragments, i això de forma massiva. Una altra cosa serà potenciar la Setmana del Llibre en Català, amb accions des de la premsa i les televisions locals. En aquest sentit, l'Institut podria ser l'element aglutinador d'energies per aconseguir que s'implicassin tots els mitjans de comunicació en la difusió del llibre en català. La implicació dels mitjans és important per projectar la difusió i la conscienciació.

—També es farien campanyes de lectura a les escoles?

—Aquesta és una altra activitat i també la presència de lectors en

**erco
leta**

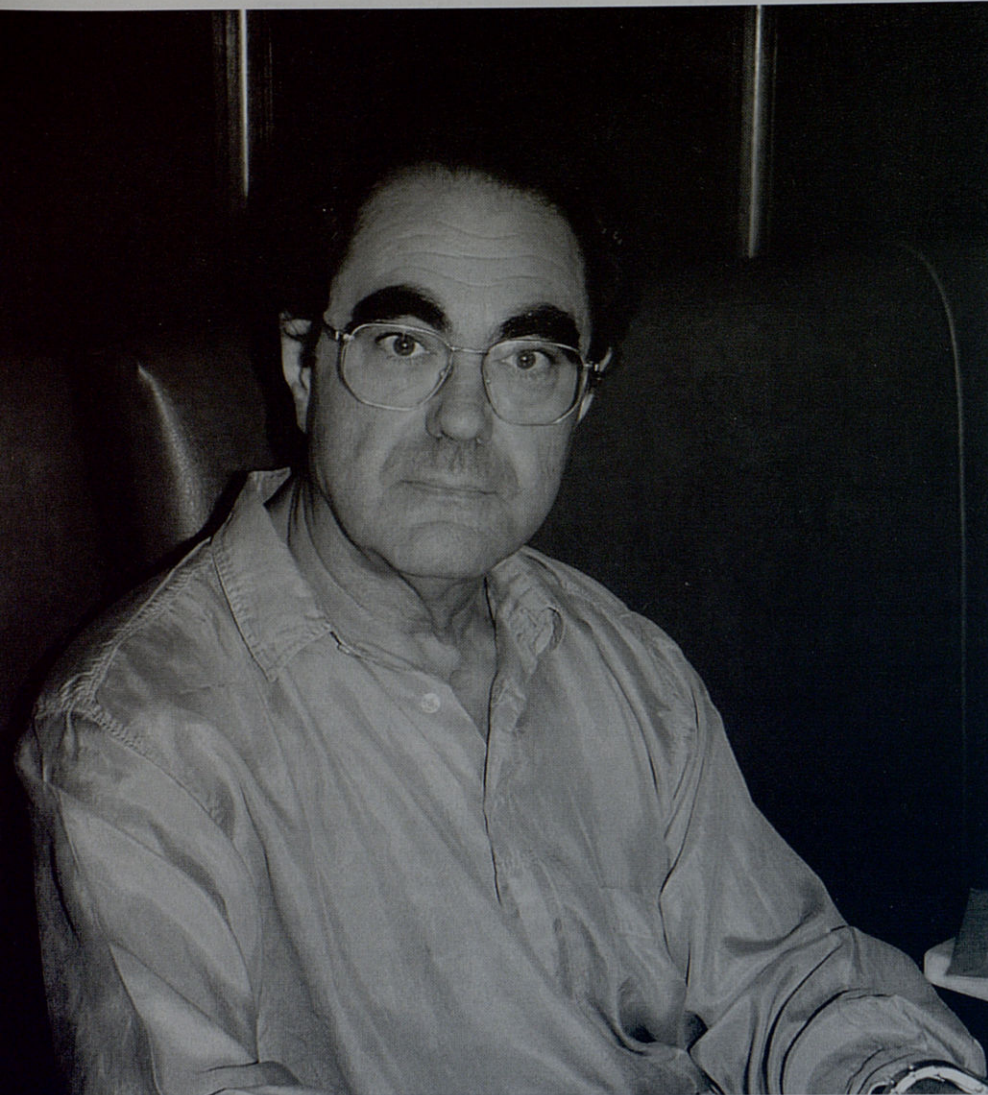
Gianni Rodari

**Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina**

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**erco
leta**

Gianni Rodari

suggeriment, el primer de tot que faria serien unes jornades en què es digués en què consisteix això, perquè a vegades aquest tema de les modalitats s'ha utilitzat per anar en contra de la unitat lingüística i a mi això no em satisfà. Hem de fer tot el que sigui possible per difondre la idea de la unitat de la llengua, és una prioritat absoluta.

—Què vol dir la unitat de la llengua?

—Que la gent tengui consciència que la llengua és la mateixa per a tots els països de parla catalana. El tema de les modalitats a mi em sembla bé en la mesura que es faci ben fet. L'altre dia vaig publicar un article sobre un llibre que ha escrit Bernard Pivot, que durant més de trenta anys ha fet el programa de divulgació literària *Apostrophe*, i que es titulava «Cent paraules per salvar». Partia de la base que la llengua francesa s'empobreix, que hi ha paraules que acaben en el cementiri lingüístic, que és necessari que la gent es conscienciï que aquestes paraules no han de desaparèixer i que cadascú pot incloure aquestes paraules a la seva parla, per exemple, vint paraules que no vulguin que desapareguin. Si és així, es poden preservar paraules i formes dialectals, i que els nostres al·lots coneguin això científicament, és a dir: que sàpiguin que són fórmules de la llengua catalana, única, i que pel fet que existeixen aquestes paraules la llengua és rica i expressiva. Perquè si només tinguéssim l'estàndard seríem una llengua a punt de morir. Això s'ha de fer molt bé i si he de contribuir a alguna cosa d'aquestes s'ha de fer bé. Fer propostes ben fetes i clares, amb experts.

universitats estrangeres. Totes aquestes activitats poden culminar en un gran congrés sobre la dinamització de la lectura en el qual participarien professors i mitjans de comunicació. Els nostres ensenyants han de tenir la possibilitat de sentir els grans experts en dinamització de la lectura i potenciar nova gent compromesa en aquest camp. Endemés es faran altres coses

que l'Institut feia fins ara, com és la revista, organitzar les jornades d'estudis locals, etc.

—L'Institut d'Estudis Baleàrics també ha de vetlar per les modalitats insulars del català. Com us plantejau aquesta tasca?

—En primer lloc, si jo tingués aquesta

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

—No hi veis un perill de secessionisme lingüístic o de gonellisme?

—El gonellisme està de baixa, sortosament. Seria capaç de parlar amb els gonellistes, per intentar convèncer-los. De secessionisme res, ni parlar-ne. Però dir "ara els al·lots diran això o això altre", això són bajanades. S'ha d'entendre la llengua, naturalment no totes les paraules són utilitzades a tot l'àmbit lingüístic, això en qualsevol idioma. Si el gonellisme vol dir respectar unes quantes paraules, encara ens podem entendre, però si vol dir secessionisme lingüístic, que no m'hi cerquin. Hem de treballar per la unitat de la llengua i fer tot el possible perquè aquesta llengua continuï essent viva i ho sigui cada dia més.

—Creis que el Govern de les Illes Balears realment ho veu així?

—Crec que els polítics creuen molt poques coses. A vegades tenc la impressió de que ni es creuen el seu propi discurs. Em sap greu que passi això, perquè jo he estat una persona que ha cregut en moltes utopies i m'he il·lusionat. Aquestes utopies han fracassat, fins a un cert punt perquè mai no s'acompleixen al cent per cent. Però si has anat fent camí cap a aquestes utopies no has fracassat. Jo no sé si el Govern es creu o no això que demanàveu. Però ho accepta, perquè, en cas contrari, no m'hauria nomenat director de l'Institut. Ells saben el que jo pens. Tenc la confiança del conseller i les coses que li he proposat li han semblat bé, ara bé, no sé s'ho creuen o no. El tema de la unitat de la llengua no l'han posat en qüestió.

—Com vèieu, abans del vostre nomenament, la ruptura amb el Ramon Llull?

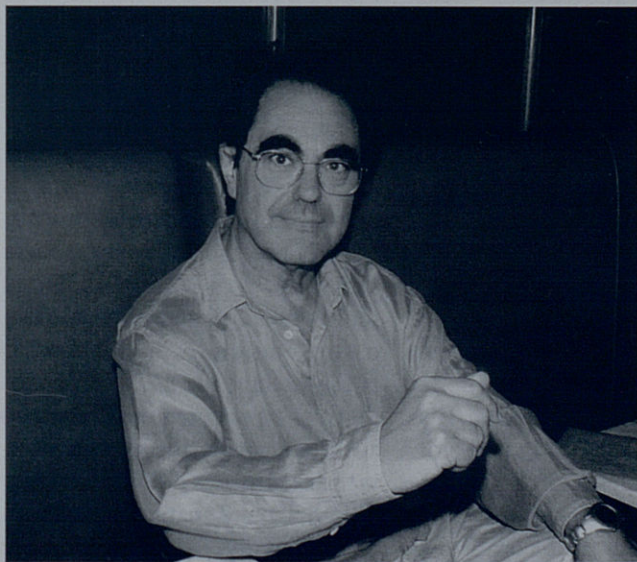
—A mi em proposa Jaume Matas com a director del Ramon Llull i

Hi ha un cert recel cap a Catalunya, històricament

jo li vaig dir que era una llàstima que el País Valencià no hi fos. Matas mateix em va dir que, si tot anava bé, estaria disposat a fer de mediador perquè el País Valencià estigués en el Ramon Llull. En el País Valencià no hi ha una actitud de rebuig cap al Ramon Llull, fins i tot Josep Piera em va comentar que si hi havia una escletxa per ficar-se al Ramon Llull s'havia d'aprofitar.

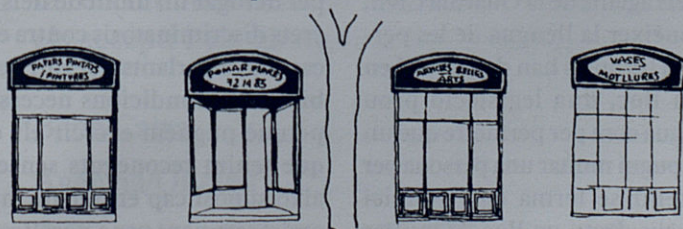
—Hi ha un recel cap a Catalunya?

—Hi ha un cert recel cap a Catalunya, històricament. Jo tenc una relació amb Catalunya molt especial. Hi tenc molts d'amics i fa més de trenta anys que public els meus llibres a Barcelona. Vaig publicar el meu primer llibre a Barcelona l'any 1969. He tingut una relació amb Catalunya «rica d'aventura i plena de coneixença». No he tingut cap recel cap a Catalunya ni n'han tingut cap a mi. Ara bé, és cert que hi ha un recel, i algú pot ser que el potenciï, i això a mi m'indigna.

"Encara queden botigues"

Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

LIQUIDACIÓ PINTURES

(TITÁN, BRUGER, PROCOLOR)

**DESCOMPTES DEL
40% FINS AL 80%**

PLÀSTICA
ESMALTS SINTÈTICS
ACRÍLICS
LACA, VERNÍS,
PREPARACIONS I PINTURES
MARINES

Una tasca ingent

JAUME LLADÓ

Malgrat que costi creure-ho, encara avui són vigents normes legals dictades abans que s'aprovàs la Constitució. Unes quantes d'aquestes, que no han estat mai derogades, discriminen els catalanoparlants, ja que imposen l'obligatorietat del castellà en determinats usos.

Per si això no fos prou greu, resulta que des de l'adveniment de la democràcia s'han elaborat lleis i decrets que perpetuen o, en segons quins casos, amplien encara més els supòsits en els quals no queda més remei que fer servir el castellà o aquells en els quals el català és prohibit.

Tanmateix, hi ha molts d'àmbits en què els catalanoparlants tenim reconegut el dret de fer servir el nostre idioma. Ara bé, quan qualcú de nosaltres es decideix a exercir aquests drets sovint es troba amb una situació molt diferent de la que teòricament hauria de ser. Vegem-ne uns quants exemples.

Voleu declarar en català en un judici i us trobau que el jutge o el secretari del jutjat o ambdós no us entenen. Si persistiu en la vostra actitud correu el perill, en el millor dels casos, que l'afer s'allargui fins a l'infinit. Teniu el dret reconegut, però ningú no exigeix el coneixement de la nostra llengua als jutges o als funcionaris judicials que opten a una plaça a les Illes Balears.

Us atura una parella de la Guàrdia Civil que no entén ni brot de la llengua de la terra on treballa. Els parlau en català perquè hi teniu tot el dret. S'enfaden i us exigeixen que els parleu en castellà. També us enfadau. I tot acaba amb una multa de quaranta euros per falta de respecte a l'autoritat. Aquí hi ha dos problemes. Un altre cop la manca d'obligatorietat, en aquest cas dels agents de la Guàrdia Civil, de conèixer la llengua de les persones a les quals han de servir. I en segon lloc, una legislació prou ambigua com per permetre que un jutge pugui multar una persona per mantenir-se ferma en l'exercici dels seus drets, en lloc de multar els qui els hi retallen.

I un tercer exemple. Voleu adop-

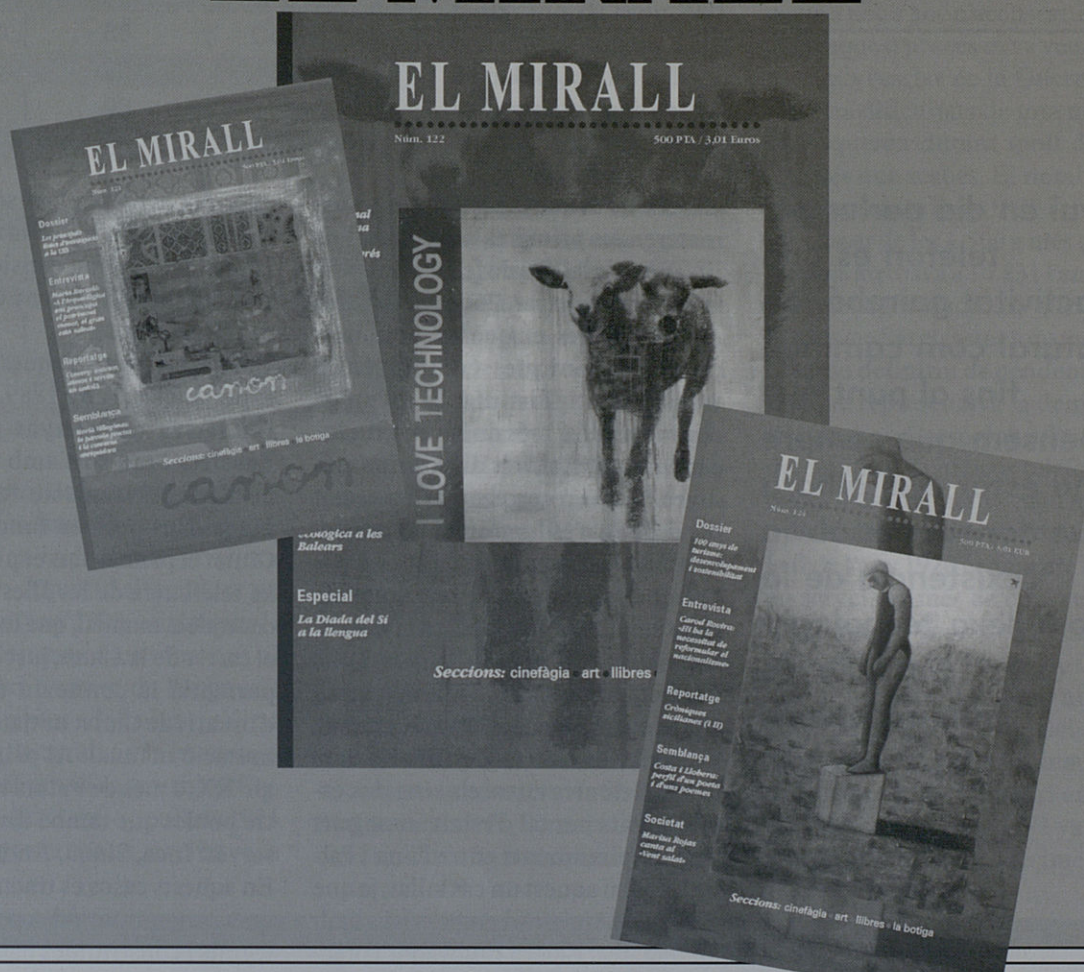
tar una nineta xinesa. Per això heu de passar per una sèrie de proves per tal d'obtenir el certificat d'idoneïtat. Acudiu a l'autoritat competent en la matèria, en aquest cas la Generalitat Valenciana. A totes les entrevistes orals i escrites emprau sempre la vostra llengua, tal com feis a casa vostra i us permeten la Constitució i l'Estatut d'autonomia. Després d'una llarga espera reps la resposta: us deneguen l'adopció perquè "teniu dificultats per a la comprensió verbal perquè normalment us expressau en valencià". Recorreu la resolució. Després d'uns quants anys de judicis, finalment aconseguíu el vistiplau judicial, però ja no hi ha res a fer, un dels dos ha complert els cinquanta-cinc anys, l'edat màxima establerta pel Govern xinès per poder acollir en adopció un infant del seu país.

No són més que uns pocs exemples, agafats de notícies aparegudes a la premsa aquestes darreres setmanes, però segur que n'hi ha moltes més que no veuen la llum i d'altres que ja no es produeixen per la renúncia voluntària dels ciutadans, que s'estimen més passar-se al castellà abans que haver de passar per les mines del sofre.

Si Rodríguez Zapatero vol, tal com ha afirmat diverses vegades, bastir un nou model d'Estat que tracti igual a tots els seus súbdits sigui quina sigui la seva llengua, té molta de feina per fer. Pot començar per derogar un munt de lleis i decrets discriminatoris contra els no castellanoparlants, i seguir per habilitar les condicions necessàries perquè puguem exercir els drets que tenim reconeguts sense que això suposi cap entrebanc ni cap endarreriment per a nosaltres.

Quan acabi la legislatura en farem balanç.

EL MIRALL

EL MIRALL BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./Sra. _____

DNI _____

Adreça _____

Núm. _____ Pis _____

Codi postal _____ Població _____

Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 25 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària/d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____

Signatura

Agència/Oficina _____

DC _____ Cte./Lta. núm. _____

El telèfon ja ha vist tres segles

PERE POU

Avui en dia parlar per telèfon és una activitat gairebé tan natural com caminar, fins al punt que pensem que sempre ha estat així, alhora que donem per òbvia l'existència de la complexa tecnologia que fa possible les comunicacions telefòniques.

El fet cert és que d'ençà que es transmeteren les primeres converses, utilitzant simples fils de ferro o de coure i rudimentaris aparells de telèfon, fins als nostres dies, en què les comunicacions telefòniques comporten la transmissió indistinta de tot tipus d'informació a més de la veu mitjançant els trajectes i els dispositius més diversos, s'ha recorregut un llarg camí ple de fites, d'esdeveniments i del treball de molta gent.

Pel que fa a la nostra terra, aquest camí començà l'any 1883 quan dos comerciants de Ciutat, els senyors Pons i Bonet, propietaris de dues botigues situades a la plaça de Cort i al carrer de Sant Nicolau, decideixen instal·lar una línia telefònica entre els seus dos establiments per tal d'estalviar-se part dels desplaçaments entre l'una i l'altra. No fou aquest un cas aïllat, ja que altres comerciants i empresaris, amb un remarcant esperit innovador i pràctic, feren instal·lacions similars, segons es desprèn de la documentació que sobre aquest tema hi ha a

l'Arxiu Municipal de

Palma. És probable que amb anterioritat i

de la mateixa forma que succeí a altres indrets perso-

nes amb inquietuds envers

les innovacions i amb la possibilitat

de disposar d'alguns aparells telefònics experi-

mentessin l'establiment de línies entre punts propers

de Ciutat o entre Ciutat i qualque poble, ja fos amb finalitats pràctiques o com a simple entreteniment. Hem de dir que aleshores les necessitats de comunicació a grans distànci-

es es donaven per ben servides amb el telègraf, no n'hi havia una necessitat, i el telèfon fou considerat sovint com un entreteniment o un símbol de refinament.

Uns anys després d'aquestes primeres experiències, l'any 1889, gràcies a la iniciativa del senyor José María Zavaleta i tan sols amb quatre anys de diferència respecte de Barcelona i Madrid, es posà en funcionament a Ciutat el primer servei públic de xarxa telefònica de les Illes Balears. La centraleta manual, que fou instal·lada al carrer de la Llum, just devora Cort, permetia la connexió de dotzenes d'usuaris de Ciutat mitjançant la commutació manual. Al principi del segle XX, a més de Palma hi havia quatre pobles que també disposaven del servei: Inca, Sineu, Andratx i Sóller. En aquests casos es tractava d'incipients xarxes muntades pel Cos de Telègrafs i constituïdes bàsicament per les línies de les estacions de telègrafs, alguna de l'ajuntament i altres dependències públiques, així com les d'algunes empreses del poble. L'any 1905 es dugué a terme la implantació en règim de concessió de la xarxa pública a Maó i poc després la de Ciutadella. Pel que fa a Eivissa, no fou fins a l'any 1931, ja en temps de la CTNE, que es posà en funcionament la primera central pública de telèfons. A poc a poc i sempre amb un molt reduït nombre d'abonats, sorgiren xarxes a altres pobles que configuraren la situació que reflectim a la taula que podem veure a continuació, que correspon a l'any 1916 i que ha estat elaborada a partir d'un document signat per qui era cap del Cos de Telègrafs en aquell moment.

Aleshores l'única línia interurbana constituïda a Mallorca era la que des de l'any 1914 comunicava telefònicament Palma, Inca i Sineu. El contingut que hi havia entre el concessionari de Palma, els usuaris i el Cos de

MUNICIPI	NOMBRE D'ABONATS	TIPUS D'EXPLOTACIÓ
Andratx	35	Estat
Ciutadella	88	Concessió
Felanitx	90	Estat
Inca	98	Estat
Llucmajor	35	Estat
Manacor	90	Estat
Maó	180	Concessió
Palma	300	Concessió
Porreres	21	Estat
Sineu	32	Estat
Sóller	(1)	Estat

1 Malgrat que Sóller disposava de servei, no figura a la llista de poblacions i abonats del document esmentat.

Telègrafs, a més de la manca de recursos econòmics, impediren que s'estengués a altres indrets de la xarxa interinsular. Aquesta situació es va desbloquejar l'any 1920, mitjançant la resolució d'un expedient instruït al concessionari a causa de l'augment il·legal dels preus i la baixa qualitat del servei, que conduí a la concessió definitiva del servei interurbà al Cos de Telègrafs. Així sabem que l'any 1924 la xarxa interurbana arribava a

negut edifici del passeig del Born. La implantació del servei automàtic va suposar una certa convulsió, tant des del punt de vista sociològic com des del tecnològic, que encara que semblí mentida fou difícil d'assumir per bona part dels usuaris. Coincidint amb la inauguració de la central esmentada, es produí l'establiment de la comunicació entre els abonats de Mallorca amb la Península mitjançant un circuit d'ona curta. A partir

Manacor, Felanitx, Llucmajor, Andratx, Sóller i Lluc. Al mateix temps i fins a l'any 1931 poc més de una dotzena de pobles, a més dels esmentats a la taula anterior, gaudiren també de servei públic urbà.

L'any 1931 es materialitzà de forma espectacular la presència de la CTNE, que tres anys abans s'havia fet càrrec dels serveis telefònics interurbans i urbans. Es posà en funcionament la primera central automàtica, en el co-

d'aquest moment, també es desenvolupà la xarxa interurbana entre els pobles que ja disposaven de servei urbà o que a poc a poc n'aconseguien. Molt aviat aquest procés es va veure estancat amb l'esclat de la Guerra Civil i amb les dificultats de tota mena que es visqueren durant molt de temps després que acabés. El nombre de línies, que entre l'any 1931 i el 1935 havia passat de les 1.500 a més de 3.800, tan sols arribava a 10.831 l'any 1960.

L'expansió econòmica que provocà el turisme fou el factor fonamental per al canvi definitiu de pendent de la línia que representava la demanda de telèfons, així com per a l'adequació del nombre d'enllaços telefònics entre les illes i d'aquestes cap a fora. Com a dada significativa podem dir que a la fi de l'any 1970 el nombre de línies en servei era més de cinc vegades el de deu anys enrere. La central del Born deixà de ser l'única de Ciutat, ja que al principi dels seixanta aparegueren les del Terreno i del Molinar (zona de l'eixample), i la inauguració del primer cable submarí entre Palma i Barcelona l'any 1971 va suposar un considerable alleugeriment de les

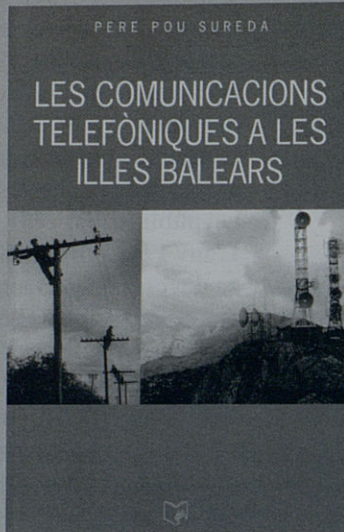

El telèfon és present a la majoria d'espais de la nostra vida.

limitacions en les comunicacions nacionals i internacionals. El turisme va fer miracles; les Balears eren una de les principals portes que s'obrien cap a Europa i el Ministeri de Turisme posà un especial interès a impulsar el desenvolupament del servei telefònic a les Balears, igual que a altres regions on el turisme prometia convertir-se amb una bona font d'ingressos.

El camí cap a l'automatització total del servei estava preparat. Després del canvi de totes les centrals manuals que encara hi havia a molts dels pobles, de la creació d'una central automàtica provincial i de la instal·lació de noves rutes de transmissió, totes les comunicacions telefòniques dintre les illes i cap a fora es feren de forma automàtica a partir del mes d'octubre de 1974.

De llavors ençà la història de les comunicacions telefòniques ens resulta segurament més familiar, encara que les tecnologies que les fan possibles s'hagin fet cada cop més complicades. La digitalització de la xarxa portada a terme entre la segona meitat dels vuitanta i la primera dels noranta conduiria a un canvi profund de les infraestructures telefòniques. En les millores que es realitzaren durant aquests anys, es fonamenten tant els increments de capacitat i qualitat del servei que s'han aconseguit, com l'aparició dels nous serveis i les facilitats complementàries entorn de les xarxes telefòniques. Així com apuntàvem al començament, ara mateix les utilitzem per transmetre arreu del món la veu, les imatges i les dades com si ho haguéssim fet sempre, alhora que no ens estranya que això es pugui fer gairebé des de qualsevol lloc.

Ressenya

El que podem trobar en aquest llibre és la petita història de les comunicacions telefòniques a les Illes Balears dintre del context global de les tecnologies i els serveis que han fet possibles dites comunicacions. Es tracta d'establir les principals fites i circumstàncies relatives a la implantació dels serveis i a la progressió de les capacitats de comunicació, així com la intervenció i el desenvolupament d'aquestes en relació amb la gent i els llocs. Paral·lelament, d'acord amb l'aparició i l'evolució dels diferents serveis i les tecnologies que els fan possibles, l'autor ha fet una descripció bàsica amb voluntat didàctica dels principals sistemes i tècniques en els quals es fonamenten les diverses tecnologies de les comunicacions.

El conjunt de dades i la informació que en un lloc i l'altre ha estat possible localitzar permeten fer-nos una imatge de les diverses etapes per les quals ha passat el servei telefònic a les nostres illes. Creiem que s'ha aconseguit reconstruir d'una forma bastant coherent, il·lustrativa i suficient els escenaris successius que s'han conformat a ca nostra des dels inicis mateixos de la telefonia.

En síntesi, es pot dir que en aquest llibre es dibuixa al llarg del temps el desenvolupament de les comunicacions telefòniques sota l'òptica de tres aspectes bàsics: els esdeveniments de caràcter tècnic, l'extensió del servei i de les capacitats de comunicació arreu de les Illes Balears i la successiva aparició de tot el conjunt de serveis que es basa en les xarxes telefòniques.

Títol:

Les comunicacions telefòniques a les Illes Balears

Autor:

Pere Pou Sureda

Col·lecció:

Els Ullals

Editorial:

Edicions Cort

Data de publicació:

abril de 2004

Pàgines: 297

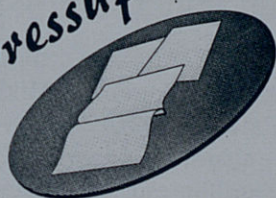
llum i gas
amb més energia que mai

E gesa endesa

FONO
902 **500** 902
GESA

AVARIES: 902 534 902

! Composició Maquetació i
Impressió de Llibres i revistes !
Disseny propi
Muntatges i Maquetació de fullets a color!
Pressupots sense compromís !

arts
xisco
gràfiques

Tel. / fax: 971 475 754

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Des de 1.951

Pere Josep Garcias

Pianer

Reparació, Restauració i Afinació

Venda i Lloguer Opció-Compra

Assesoraments - Transports

Joan Maura, Bisbe, 10
07005 · Palma de Mallorca
Tel./Fax: 971 462 016 · Móvil: 607 891 930
www.lasguias.com/pianosgarcias

La Universitat vol més incentius per a la normalització lingüística

La Universitat de les Illes Balears proposa augmentar els incentius per a la normalització lingüística. Aquest és un dels punts més destacats de la proposta de pla d'actuació en política lingüística que el Consell de Mallorca li va encarregar i que ja es troba prou avançat. Entre les mesures destaca l'augment de les subvencions per a la retolació comercial en català, l'etiquetatge de productes, cartes de restaurants, pàgines web, facturació, etc. També preveu impulsar l'elaboració de material didàctic per a l'ensenyament de la llengua pròpia de les Illes Balears, afavorir la producció audiovisual en català, i actuar amb contundència en aquells àmbits en què la normalització es troba més endarrerida, com és el món de la justícia.

Joan Llaneras, medalla d'argent a Atenes

El ciclista porrerenc Joan Llaneras va aconseguir el segon lloc a la prova de puntuació, tot just darrere el rus Mikhail Ignatyev. Es tracta

de la mateixa competició que va guanyar fa quatre anys a Sydney, de la qual és un dels millors especialistes mundials a causa sobretot de la seva intel·ligència, que li permet fer ús de la seva superioritat tàctica i estratègica. Llaneras, de trenta-cinc anys, ja ha anunciat que aquests seran els seus darrers Jocs Olímpics i que no serà present a Pequín 2008. Així i tot la seva carrera esportiva ha estat prolífica en èxits i títols, entre els quals cal destacar els seus cinc títols mundials, tres de puntuació i dos d'americana, entre molts altres trofeus.

Joan Llaneras és una mostra del potencial que té Mallorca per a la creació de grans ciclistes,

des del mític felanitxer Guillem Timoner fins als actuals Miquel Alzanora i Margalida Fullana, entre d'altres.

Nova versió del Salt

Acaba d'aparèixer la versió 3.0 del Salt, un traductor i corrector de català gratuït, creat per la Generalitat Valenciana. Com a principal novetat d'aquesta actualització, cal destacar que ha incorporat per primera vegada la possibilitat de fer traduccions del castellà al català, quan les anteriors només permetien la traducció inversa. A més a més incorpora un diccionari, flexió verbal, un diccionari de sinònims i centenars de fitxes d'ajuda sobre lèxic que el converteixen, també, en una eina per a l'autoaprenentatge de l'idioma.

En la traducció, el programa usa un mètode interactiu que minimitza els errors i garanteix una gran qualitat del text resultant. A més, revisa automàticament el text i informa d'errors i de paraules dubtoses. Entre d'altres, detecta errors ortogràfics, paraules i perífrasis incorrectes, locucions errònies, combinacions incorrectes de pronoms i faltes de concordança.

El Salt es pot davallar de franc des d'Internet.

El català als mòbils

Un estudi recent ha tornat a posar de manifest la poca presència de la nostra llengua a les interfícies d'usuari de la majoria de telèfons mòbils. En aquest camp s'ha anat cap enrere, ja que alguns dels fabricants que oferien la possibilitat de seleccionar els menús en català ho han deixat de banda i avui en dia ja només queden dues marques que ho permeten: Siemens i Alcatel.

Si volem que a la pantalla del nostre mòbil ens aparegui "missatges" o "trucades perdudes", no ens queda més remei que adquirir productes d'una de les dues marques esmentades, ja que les altres no preveuen aquesta possibilitat.

Els consells insulars podran entrar a l'Institut Ramon Llull

Sembla que la refundació de l'Institut Ramon Llull, dedicat a la promoció exterior de la llengua i cultura catalanes, permetrà l'entrada, a més del Govern d'Andorra, d'institucions i entitats del País Valencià, la Franja de Ponent i les Illes Balears, la qual cosa permetrà representar aquests territoris després de l'abandó del Govern de les Illes Balears i la negativa de la Generalitat Valenciana a entrar-hi. En el nostre cas ja s'ha proposat que hi siguin presents els consells insulars que ho vulguin, l'Obra Cultural Balear i la Universitat de les Illes Balears.

En el moment de tancar l'edició d'aquest número d'EL MIRALL, el Consell de Menorca, el de Mallorca i l'OCB ja s'havien pronunciat a favor d'incorporar-se a l'Institut.

Als 150 anys del felibritge occità

L'any 1854 es va constituir a Avinyó (Provença) el felibritge, moviment cultural dirigit a la promoció de les lletres occitanes, impulsor de la tercera «Renaixença» de la llengua d'oc. En varen ser les ànimes, d'aquest moviment, Frederic Mistral, Josep Roumanille i Fèlix Gras, els tres primers capolièrs del moviment, els quals, juntament amb un altre felibre famós, Teodor Aubanel, són les figures més representatives de la literatura occitana del segle XIX. El moviment aviat es va estendre per tot Occitània i s'hi varen engrescar escriptors de totes les regions, i fins i tot va establir lligams amb la Renaixença catalana i amb els nostres principals escriptors. A Mallorca, Mistral va ser amic de Mn. Alcover i d'altres personalitats, i ja dins el segle XX va veure les seves obres més importants traduïdes per M. Antònia Salvà i Guillem Colom.

Què és la llengua occitana? Per què és important la literatura trobadoresca medieval? Què va representar el felibritge per a Occitània? Qui eren Mistral, Roumanille, Gras i Aubanel? Com és l'obra de Mistral? Quines relacions varen tenir amb els catalans? Quina és la situació actual de la llengua i la cultura occitanes? A totes aquestes qüestions hi hem volgut respondre, des del Departament de Filologia Catalanes i Lingüística General de la UIB, amb l'organització del seminari «La llengua i la cultura occitanes 150 anys després del felibritge. Introducció al coneixement de la llengua i la cultura occitanes», que començarà dia 20 d'octubre a l'edifici universitari de Sa Riera de Palma. Amb dotze sessions de 2 hores (2 sessions per setmana), fins a final de novembre podrem sentir els professors Raquel Olivella (introducció a la llengua), Gabriel Ensenyat (els trobadors), Robert Lafont (els fundadors del felibritge), Joan Alegret (els poemes èpics de Mistral), Josep Massot i Muntaner (relacions catalanooccitanes) i Joan-Claudi Forêt (l'actualitat occitana).

Les sessions tenen valor acadèmic per als estudiants i els qui vulguin obtenir un reconeixement oficial d'assistència, previ pagament d'una matrícula, però també són obertes gratuïtament a tot el públic interessat en el tema que no necessiti cap certificat.

La qualitat del professorat participant en el seminari en garanteix el profit, així que confiam que el públic mallorquí hi respondrà adequadament. Vegeu-ne més informació a <http://swwww.uib.es/agenda/html/ev_15462.html>. També us en podeu informar telefonant al 971 173 318 o escrivint a l'adreça electrònica: jaume.corbera@uib.es.

Jau me Corbera Pou
Dept. de Filologia Catalana i Lingüística General
Universitat de les Illes Balears

Miscel·lània

Antònia Font, condemnats a agradar

RAFAEL M. CREUS

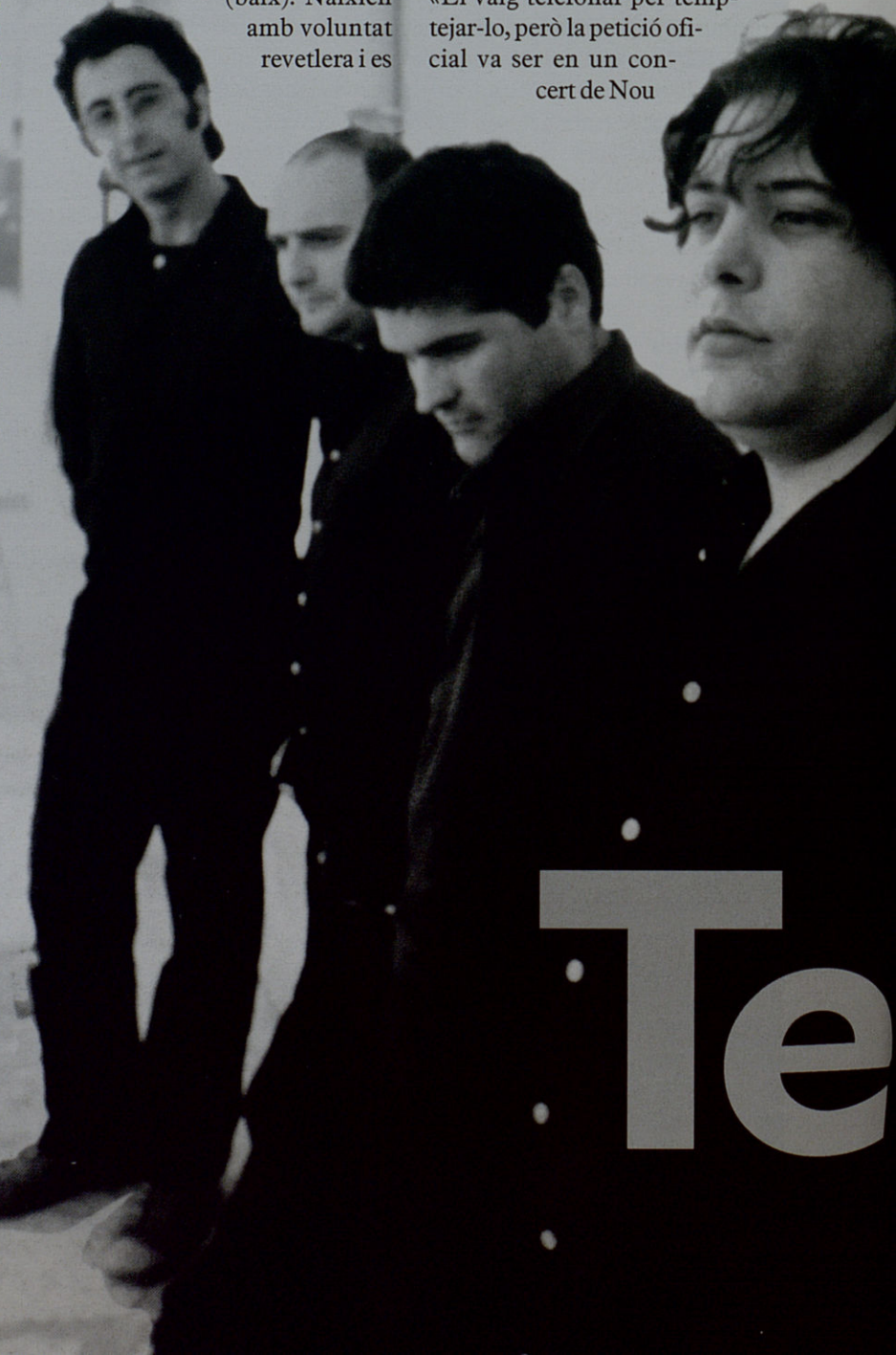
En només 4 discs, han passat de ser confosos amb una cantautora i d'haver d'explicar sempre seguit el perquè del nom femení a arrebregar les millors crítiques en l'àmbit nacional que mai no ha rebut un disc mallorquí. *Taxi* és el nom de la joia concebuda per Joan Miquel Oliver (JMO), lletrista, compositor i guitarrista, i parida amb l'ajuda dels germans Debon –Pau (PD), cantant, i Pere Manel (PMD) a la bateria–, de Jaume Manresa (JM) als teclats i de Joan Roca (JR) al baix. Però *Taxi* no és únicament un disc, és també un llibre i una pel·lícula: *Acronia i col·lapse del Dr. Polansky*.

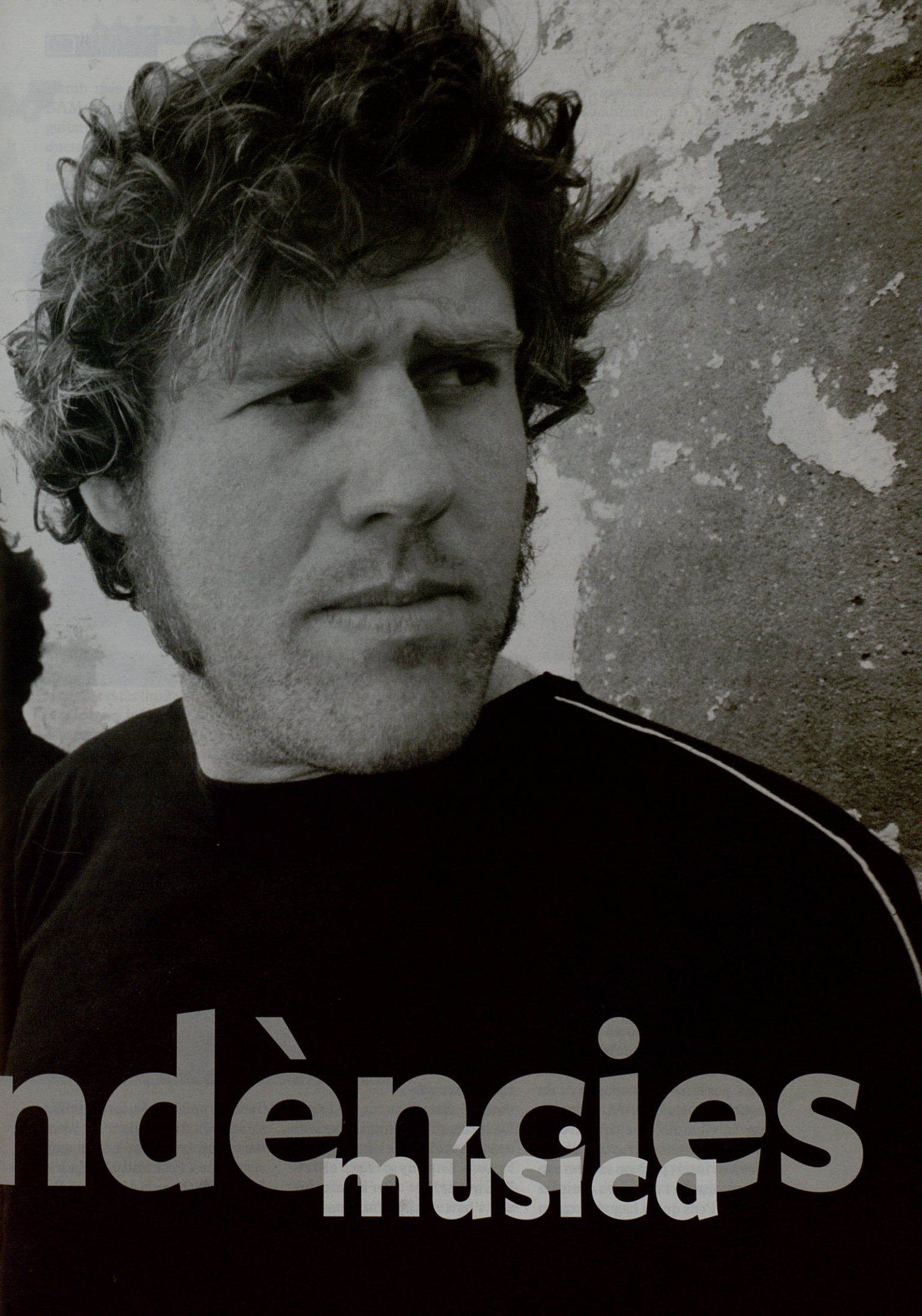
Es troben molt còmodes darrere un nom propi femení manllevat. «Durant anys hem pensat que, més que no la música, el que teníem de bo era el nom» (JMO). És difícil i crucial l'elecció del nom, en aquest cas la decisió es va prendre al bar Sa Font, de Palma. Joan Miquel Oliver i Pere M. Debon debatien possibles noms per al grup que estaven muntant, res no els agradava: «Els únics que no ens desagradaven eren els de persones, sobretot els de dona, "per exemple –vaig dir–, Antònia Font queda bé, però, és clar, no el posarem perquè és amiga nostra... I per què no?" Li vàrem dir a ella: "Antònia, has de fer una cosa per nosaltres". "M'he de posar en pèl?", va demanar. "No." "Idò sí, què és?" I ho va acceptar» (JMO).

La gènesi va ser al bar de la Facultat de Filosofia i Lletres de la UIB, allà es reunien els dos esmentats, estudiants de Filosofia, amb en Jaume Manresa, estudiant de Geografia, en Pere Estarelles, també aspirant a filòsof, «i una colla de gent entre la qual hi havia n'Antònia Font» (PMD). Escrivien experimentant amb els texts i parlaven de música. «Vàrem pen-

sar a ficar-nos un poc dins el Mediterrani a través d'un grup d'hotel i, de fet, en Pere Estarelles, en Joan Miquel i un altre varen fer hotels un estiu» (JM). Quan en Joan Miquel va sentir cantar en Pau, germà del seu company Pere M., va *flipar*, i varen néixer els primers Antònia Font: els dos Debon, en Manresa, n'Oliver i n'Estarelles (baix). Naixien amb voluntat revetlera i es

varen afartar de fer-ne, de revetles; també enregistraren un disc (*Antònia Font, Shurp!*, 1999) i sorprengueren, positivament, el decaigut corral musical illenc. A la Península encara no s'ensumaven res. N'Estarelles abandonà la banda i fou substituït, momentàniament, pel cubà Raúl Martínez, fins que en Joan Roca s'hi incorporà. «Li vaig telefonar per temptar-lo, però la petició oficial va ser en un concert de Nou

ndències

música

FOTOS: CARLES LLULL

Romancer al Teatre Principal. En Joan aleshores tocava amb ells, em va contestar que tenia plena disposició» (JMO). Apareix *A Rússia* (Slurp!-Música Global, 2001), agrada al Principat i és escollit millor disc en català de l'any a Ràdio 4 de RNE Catalunya.

Alegria (Drac-Virgin, 2002) és la coça al cul que els va enviar fins a Madrid i Oviedo, la revista especialitzada *Rockdelux* el va designar el segon millor disc de l'any editat a Espanya i els crítics catalans el millor en català. Indubtablement, va ser l'avís del que s'estava cuinant a les Illes, però no gràcies al fet que l'editàs una multinacional, ja que en tot cas va ser gràcies a una persona que treballava en aquella discogràfica: «Virgin no, va ser en Gerardo, que va veure un potencial en nosaltres que potser havíem intuït però no sabíem cap on enfocar-lo i ell ens va obrir les portes. Pens que si hagués estat en una altra discogràfica hauria actu-

at igual» (JM). «Nosaltres érem allà a través del subsegell Drac, les campanyes del qual estaven adreçades al públic de rock català, i aquest tipus va dir que no, que allò era per a un sector més ampli» (JMO). «A la majoria de gent de les discogràfiques l'importa un pebre el producte, passen, aquest element va ser una excepció» (JR). «Només veuen números i, si les xifres no els agraden, s'ha acabat» (JMO). Cosa d'això va dur la discogràfica, empesa per la crisi internacional del sector, a liquidar Drac i deixar tots els seus artistes al carrer.

De les cendres va sorgir el que diuen que és el millor disc de pop de l'any a Espanya: *Taxi* (Blau-Discmedi, 2004). Per aconseguir-ho, s'han desfet d'alguns trets identificadors, però n'han conser-

vat d'altres, com és el cas de l'article salat. «És una de les coses a favor que tenim. Per què hem de cantar amb l'article literari si no hi parlem mai? Jo cant com xerr i aquesta naturalitat és la que la gent veu. Si no cantàs salant no seria jo» (PD). «Els cantants de *hip hop* adopten totes les modalitats del carrer i la gent s'ho creu precisament perquè canten com xerren, i en Pau canta com xerra» (JMO).

Per què hem de cantar amb l'article literari si no hi parlem mai?

Tampoc no s'han desfet de deixar-s'ho tot en directe damunt l'escenari; així, han tocat a macroconcerts com el Festimad 02 a Madrid, i el BAM 02 per la Mercè i el Primavera Sound 03 (ambdós a Barcelona), «el més multitudinari

i amb més expectació va ser el BAM; si tu surts allà, connectes la guitarra i el primer que dius és "productes de neteja", et fuig la por. Em fa més por tocar a Son Servera a les 4 de la matinada que al programa de Buenafuente en directe i en hora de màxima audiència» (JMO).

Taxi, la clau de l'èxit

Taxi és per als amants del pop un preciós regal d'aquells que floren un pic cada molts d'anys a l'indret més inesperat; la particularitat és que en el camp del pop la música en català (i de Mallorca) no recull gaires flors. Se n'han dit coses com que «se situa per sobre de la mitjana, no tan sols catalana sinó també espanyola i europea» (Lluís Hidalgo, El País); o «és el millor disc de pop en català jamai enregistrar» (Ferran Llauredó, Rockdeluxe).

—Com assimilau totes les alabances d'àmbit nacional al treball sense referències a la llengua?

—És una satisfacció perquè si cantes en català sempre hi ha la història de si t'estàs limitant. Ara sabem que, com a mínim pel que fa a la crítica, s'ha esborrat aquesta polèmica (JM). T'adones que la qüestió de l'idioma és un poc anecdòtica (JR). Arribar a no haver d'estar pendents de fer el discurs sociolingüístic cada vegada —esgotador, per cert— és un èxit (JM). Tot això hauria d'estar superat. Cantar en català té avantatges i desavantatges; ara bé, hem de reconèixer que en el cas dels grups de la nostra genera-

això és tenir-ne un desconeixement total. No anam de víctimes ni del contrari, a les dues bandes hi ha comèdia, i nosaltres sempre hem passat olímpicament d'aquestes comèdies, però al final volem una mica de raó perquè arribam al fet que el nostre darrer disc és puntuat amb un 9 a *El País de la Tentaciones* i en la crítica ningú no es fixa en l'idioma (JMO).

—És evident que hi ha hagut un canvi, podem parlar de dos Antònia Font, el dels dos primers discs i el que s'insinua en el tercer i floreix ara?

—Necessitàvem fer alguna cosa diferent, personalment ho notava però no sabia què (PD). Quan feim el mateix dues vegades ja ens cansa, necessitam canviar. Si treus un disc i aconsegueixes un estil, ja pareix que has de fer sempre el mateix, sobretot si a la gent li agrada. Però si tu te n'adones i veus el que fas, pots rebel·lar-t'hi i dir «un moment, Antònia Font és el que a nosaltres ens passa pels collons, no el que n'esperen» (JMO).

—Éreu conscients que era un canvi arriscat?

—Era perillós perquè quan treus nou treball la gent sol esperar més del que li ha agradat de l'anterior (JR). Jo tenia 5 o 6 temes amb els acords de guitarra i les melodies descartats de discs anteriors, i no tenia manyes de ficar-hi una lletra, perquè era el mateix amb tonades com a èpi-

ques i un poc artificials, i jo ja no estic amb això. Si ho hagués pogut fer, per ventura ho hauríem tret endavant, però el camí natural d'Antònia Font era el canvi (JMO). Quan en Joan Miquel me'n va mostrar les maquetes, li vaig dir que

n'estava més convençut que de les del disc anterior, no hi creia jo en *Alegria*, i va anar collonut; en canvi, amb aquest sempre ho he vist clar (JM). Jo tenia les maquetes fetes a casa i passava una penada, però quan en Pau les va

Taxi és una paraula que pot sortir a qualsevol disc de qualsevol cantant del món

agafar i les va cantar, ja va estar; si en Pau canta, cap problema (JMO).

—Quina era la idea que bellugava pel teu cap, Joan Miquel, en compondre aquest treball complex?

—Tots volíem un disc universal; de fet, es diu *Taxi* perquè és una paraula que pot sortir a qualsevol disc de qualsevol cantant del món. A *Alegria* potser no ets capaç de saber de què van les cançons, però si xerres de la vida d'un astronauta, de literatura còsmica, d'un robot que és com una persona, fas un poc de narració i el que vols és que t'entengui tothom. A Rússia de què va? Ni puta idea. En el cas de *Taxi* hi ha un llibre amb uns personatges i s'hi expliquen moltes coses, m'interessava que s'entengués. Volia fer una cosa complicada, explicar més del que cap en 17 temes (JMO).

—I com es va concebre: primer el llibre i després les cançons i les imatges?

—Depèn. *Taxi* comença amb el diari del metge de la nau; a continuació, hi ha una espècie de novel·leta de ciència-ficció; després un text del qual surten les dues cançons del robot. Però hi ha casos contraris en què primer teníem la cançó, com en el cas de *Milers d'habitants*, de la qual va sortir el text Los Monegros, que l'explica molt subtilment, diu: «milers d'habitants es desperten...»

Quan feim el mateix dues vegades ja ens cansa, necessitam canviar

ció que canten en català a Mallorca han estat molt més els avantatges. Qui digui el contrari és que no veu la realitat. Una altra cosa és que grups que canten en castellà i anglès es queixin de tocar poc per mor de la protecció als grups en català;

-I la pel·lícula *Acronia i col·lapse* del Dr. Polanski?

- En principi no hi era, el punt de vista d'aquesta història és Polanski, l'aportació del qual al llibre i a les lletres és anecdòtica. Toni Lara, el director, l'ha convertit en protagonista (JMO). També es va inventar el personatge femení i ha aconseguit entendre de què anava tot i posar-hi la seva part personal (JM). És el que dèiem abans, nosaltres mai no havíem contat històries, teníem personatges i el que vulguis, però la narració pura i dura em feia feredat. Tanmateix la gent del cinema té la deformació professional d'haver d'explicar un ar-

gument, en Lara va crear el personatge i l'ha desenvolupat a la seva manera. Perfecte.

- «Platges verges a postals» em sona a unes illes que venen el que destrueixen.

- N'hi ha que veuen *Taxi* com una crítica al turisme, i no ho és. És una recreació sobre el món del turisme i una crítica a la societat de consum. De tota manera, en el disc surt el que és bo del turisme i quasi res dolent... Si parlem de la Mallorca actual, hem perdut massa coses, com les platges on anàvem quan érem petits, i no fa tants d'anys (JMO). Tu pots trobar humanitat on sigui, però vist amb un

poc de distància és horrible. Si ho analitzes, el turista no és més que un treballador que fa feina 11 mesos i ve aquí de vacances perquè no pot pagar res més. D'acord, fins i tot té una part encantadora aquest fet; ara bé, el model explotat és una altra història. Per a la gent nascuda aquí, anam a pitjor (JM). La putada és que ens menjem el marró el 99% de la població i l'1% restant són els taurons que han muntat el *tinglado* i ens donen merda a poalades (JR).

- Tornem a la música. Amb quin concert us quedau?

- El de presentació de *Taxi* al Tea-

... de vista

L'editor

Miquel Àngel Sancho, responsable de Blau/Discmedi, reconeix que abans que Antònia Font publicàs el seu primer disc ja hi va haver una oferta per editar-lo a la seva discogràfica. El 2002 el va reeditar i ara, junts, han fet possible *Taxi*. «És el disc del nostre segell que millors crítiques ha rebut mai, no diré si el millor o no, però quant a acceptació és increïble, i personalment em satisfà, perquè des d'un principi vaig trobar el material molt atractiu, fora del que normalment s'edita», diu.

L'autèntica Antònia Font

Hi ha moltes antònies font, però només una cedí el seu nom al grup. Com a amant de la música, celebra l'èxit dels companys: «Interpret la seva música de manera molt personal, no pel fet del nom, sinó perquè no conec altra banda amb els matisos de so i l'expressió verbal i musical que m'arribi tant. Els trob emocionants en tot el sentit de la paraula. Quant al seu triomf, el veig com quan tens un familiar artista: tu veus més la persona i possiblement no li dones la importància que es mereix com a artista.»

El director

Antonio Lara és el director que ha fet possible la visualització del Digipak *Taxi*: «Jo vaig agafar una part del llibre en què parla Polansky, el personatge més interessant, i el vaig convertir en el nexa de tot. És fascinant, un científic que vol muntar un hotel en un altre planeta, amb petanca i minigolf, una cosa catòlica dins un món surrealista, talment aquí. He fet una subhistòria revestida d'estètica senzilla, simple si vols, però d'agradable resultat. De la part musical, pens que han definit la idea que tenien a Alegria.»

tre Xesc Forteza de Palma (JM i JR). En la presentació de *A Rússia* al Teatre Principal vàrem omplir, hi vaig notar un canvi en nosaltres (PD). Jo també aquest (JMO). El concert de Música Viva de Vic va ser un *superbolo*, presentàvem *Alegria* i la plaça estava plena de gom a gom (PMD). A més aquell dia ens varen donar el premi al millor disc en català de l'any (JMO). El concert del BAM també va ser entranyable per les festes que són (JM). Pel que fa a revetles, les de Cas Concos. És petit, però és un cas, és brutal, molta de gent (PMD). N'hi ha des de l'escenari fins al taulell, que és a 100 metres. És impressionant (PD). El cas és que el primer pic vàrem tocar

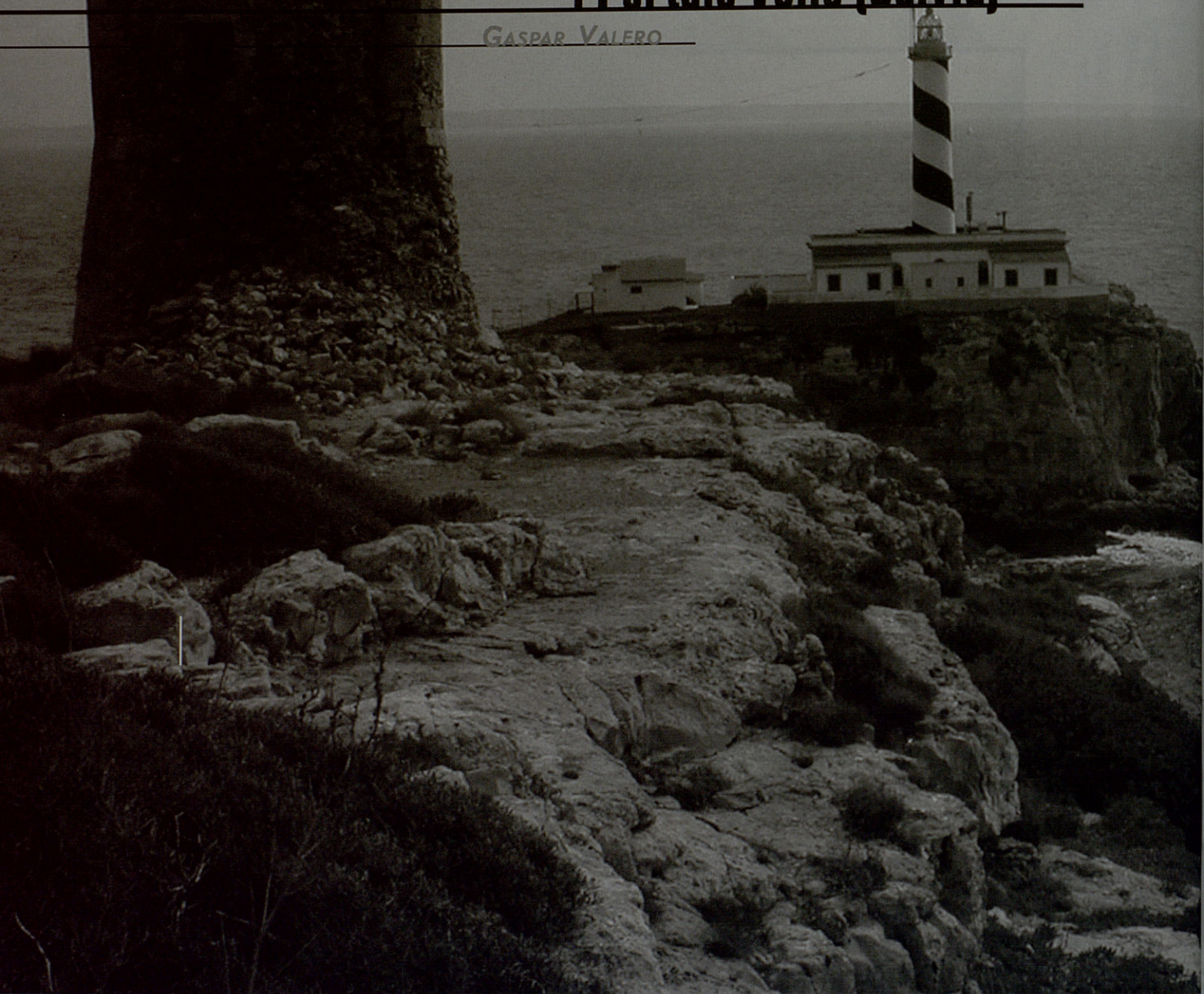
En s'estiu després de més d'un any de no fer-ho, en va venir un dient «eh, tio, estic de puta mare, puta mare, tocau-la, tocau-la, però de bon rotllo, sense embafar». Als bisos la vàrem tocar i va ser apoteòsic. Un any després a l'únic lloc on va sonar va ser allà. Si hi tornam, possiblement la tocarem.

- Per acabar, quina relació teniu amb l'espai exterior?

- N'hi ha que fan cançons d'amor perquè no veuen res més que la seva parella, nosaltres feim això perquè no pensam més que en astronautes i antenes, ens fascina allò desconegut, l'univers. És així (JMO).

El far de Cala Figuera i Portals Vells (Calvià)

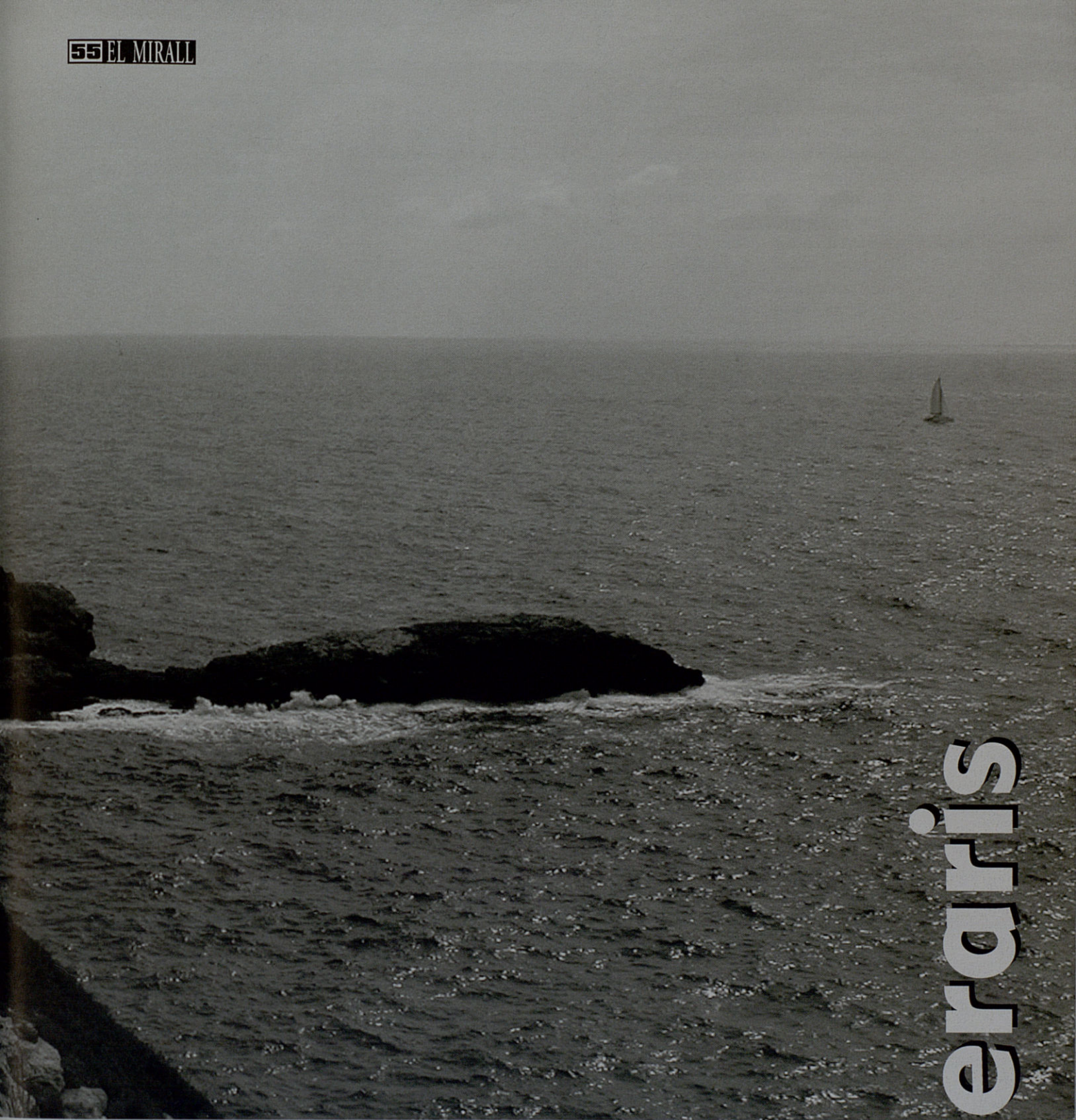
GASPAR VALERO

Partim de la carretera que condueix a Portals Vells i al far de Cala Figuera, que actualment neix vora el camp de golf de Ponent, vora sa Porrassa. La carreterona deixa a l'esquerra el vial de la cala des Mago i arriba a l'entreforc de Portals Vells, que queda a l'esquerra, tal com indica una senyalització municipal, i, més a la dreta, el camí del far. En aquest punt, deixam el

vehicle i començam a caminar. Immediatament, passam un pal a manera de barrera que tanca el pas als cotxes. Hem de tenir en compte que, fins fa poc temps, aquesta era una zona militar, amb accés restringit. Tota aquesta contrada és zona protegida, ja que forma part de l'ANEI del cap de Cala Figuera-Rafalbetx, que assoleix una superfície aproximada de 781 ha.

El camí transcorre amb asfalt molt descompost, entre pins, ullastres, mates, botges i aladern, entre altres espècies vegetals. Dos minuts més endavant, deixam un camí a la dreta i continuam en línia recta, superant una cadena que veda el pas als vehicles. Poc després, a l'esquerra un camí davalla cap a antics vials propers a la punta des Xisclet i també a cala en Beltran.

Camí endavant, observam un sender a la dreta que s'encamina cap a la contrada del morro d'en Feliu i de la punta Catius. Cinc minuts després, passam sota una línia elèctrica, amb la mar davant la nostra panoràmica visual. Continuem amb certa tendència l'esquerra; mentre que a la nostra esquerra s'enfonsa el torrent que forma la cala Figuera, la boca de la qual

podem destriar des de la nostra posició. Passats quatre o cinc minuts, ja sense asfalt, trobam els antics edificis militars, amb el cos de guàrdia a l'esquerra i casernes ara abandonades. Ben a prop, a devers tres minuts més de caminar, arribam al vèrtex geodèsic, des d'on contemplam el far de cala Figuera i la propera torre de defensa. També observam el que res-

ta d'una bateria d'artilleria que tenia quatre canons i els corresponents passadissos o túnels.

La torre o talaia defensiva fou construïda l'any 1579. Segons documents de 1597, aleshores només tenia com a armament dos arcabussos i un mosquet de posta. Tipològicament, la torre té secció circular, amb l'alçat dividit en dos cossos, troncocònic l'inferior i ci-

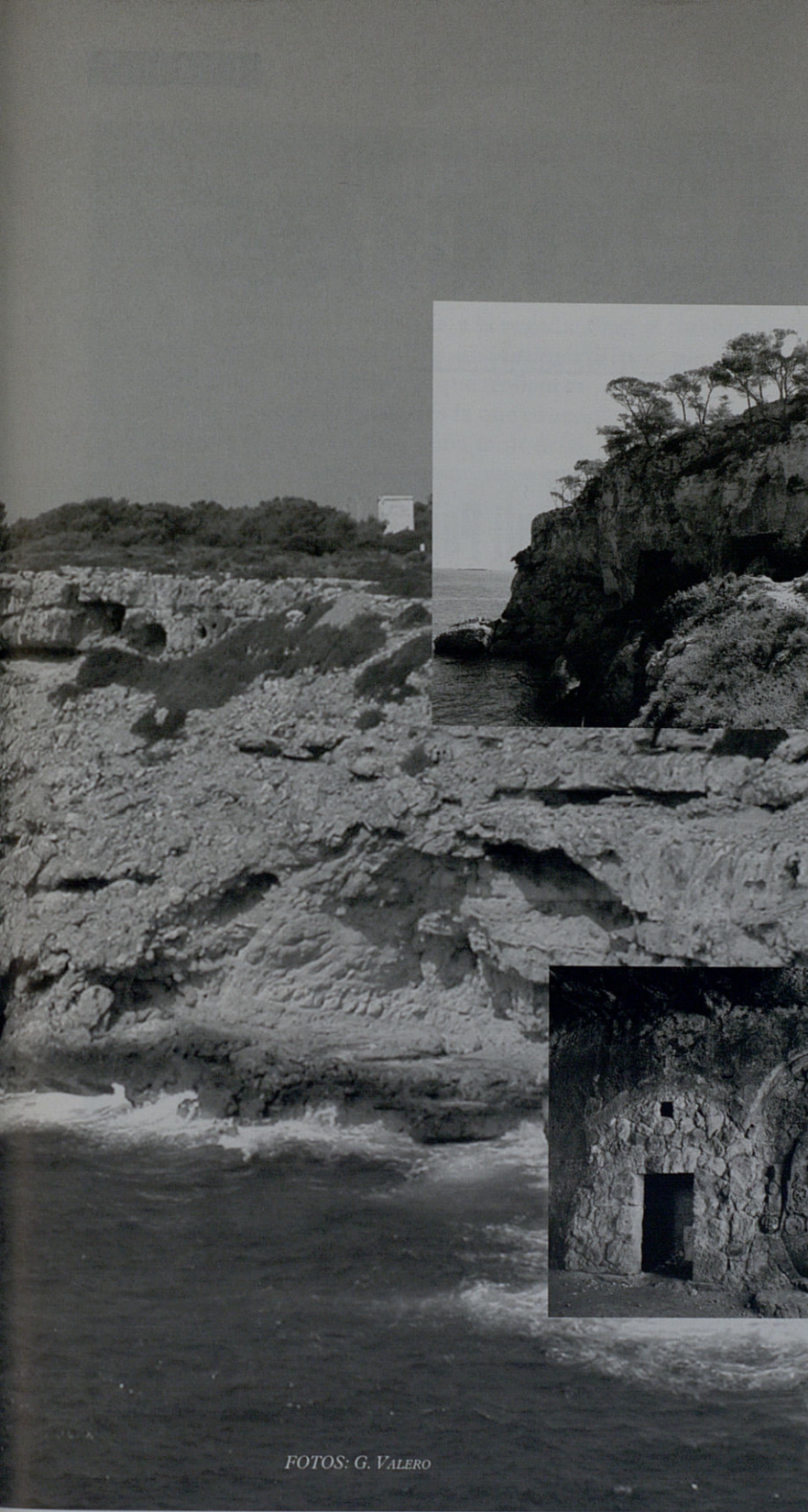
Itineraris

líndric el superior. La part de ponent es troba completament enderrocada, amb greu perill d'enderrocament total si no es restaura urgentment. Encara mostra part de la cambra superior, amb cúpula semiesfèrica, part de la pareteta de la terrassa superior, i el portalet de llinda. A la dreta, cap a ponent, s'estenen els penya-segats anomenats es Mular.

Ens apropam vora la reixa que tanca l'accés al far per contemplar la seva extraordinària ubicació, a l'extrem del cap de Cala Figuera, el finisterre oriental de la badia de Palma. Aquest cap era conegut abans del segle XVI amb el nom de Trepalemfa. El far s'acabà de construir el 1860, segons un projecte de l'enginyer Emili Pou. Des de la contrada del cap de Cala

Figuera, deixam enrere el far, la torre i les instal·lacions militars i tornam pel mateix camí, fins a retrobar l'entreforc de camins on hem proposat deixar els vehicles, vora la carretera de Portals Vells. Per acabar la passejada, recomanem arribar fins a Portals Vells, amb la cova de la Mare de Déu. Per anar a la cova de Portals Vells, davallam els pocs minuts que ens

FOTOS: G. VALERO

trada ja pertanyia a la gran finca de sa Porrassa, propietat aleshores del marquès de Bellpuig. El nom de Port Alt, que després es convertí en plural i es grafia junt,

prové de l'esplanada de roca situada davant les pedreres, des d'on s'embarcaven els carreus de pedra de marès per edificar, entre altres edificis, la Seu i l'església parroquial de Santa Eulàlia.

Fins al 1862 hi va haver, dins la pedrera convertida en cova ar-

tificial, una imatge de la Mare de Déu, coneguda amb el nom de Mare de Déu de Portals. El 1866, fou traslladada al nou oratori construït a Portals Nous. La tradició

popular relaciona la imatge amb la llegenda d'un vaixell genovès que es trobà enmig d'un gran temporal, els mariners del qual, en agraïment per haver-se pogut salvar del naufragi, dei-

xaren la sagrada imatge en el punt on s'arreceraren. Dos nínxols amb relleus i gravats florals, antropomorfs i geomètrics, flanquegen l'antiga capelleta, amb portal de llinda i amb restes de l'altar a l'interior. Des de la cova, a l'altra part de la cala, es pot observar la torre o talaia de defensa de Portals Vells, també coneguda amb el nom de torre des Moro, construïda cap al 1580. Avui, en ple segle XXI, la cova de la Mare de Déu de Portals Vells, aquest indret tan suggeridor i bell, sagrat, llegendari i patrimonial, resta increïblement brut i abandonat.

separen per l'asfalt de la carretera i arribam a la cala gran de Portals, des d'on, cap a la dreta, caminam fins a la propera cala petita. A prop de la mar, per la dreta, trobarem els graons de pedra que ens indiquen l'antic camí de la pedrera on es troba la cova. Després de recórrer uns quants metres, entre pins i amb el mar a la nostra esquerra, arribarem a

l'antiga pedrera o cova de la Mare de Déu, que destaca per les seves tres grans boques, quadrades i disformes.

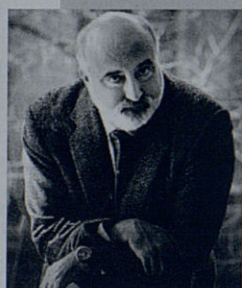
El nom de 'pedrera de port alt' es documenta l'any 1419, quan era propietat del convent del Carme. Possiblement abans tenia el nom de pedrera de Rafalbetx, possessió veïna ja fa segles desapareguda, ja que al segle XVIII la con-

Tendències

llibres

BIFI MESQUIDA

Poesia i assaig de Valentí Puig.

Per als amadors de la poesia, *Molta més tardor* (Edicions 62 / Empúries). Poemari dividit en cinc parts que

toquen epígrafs tan clàssics com L'any, Personatges, Història, Estètica, L'amor indígena i Credo apostòlic. M'agrada per aquesta varietat de portes, finestres i jardins que té aquesta casa poètica amb unes parets mestres de llengua que et fan passar gust mentre penses, i viceversa. Un llibre, com tota la bona poesia (i també recoman *L'estiu madur* i *Blanc de blancs*, de Puig mateix), que quant més el rellegeixes més pler trobes. El pare

de l'anatomia comparada i de la paleontologia, el baró de Cuvier, deia que «de l'examen d'un os és possible deduir-ne, amb certs límits, l'estructura de l'esquelet sencer.» Valentí Puig ha escrit *L'os de Cuvier. Cap a on va la cultura catalana* (Editorial Destino), i amb les anàlisis d'alguns ossos culturals catalans ha fet un diagnòstic sobre la bèstia sencera. I l'estat de salut de la bèstia –de la plural, fragmentada, minoritzada i corseca cultura catalana– no és bo i necessita mà de metge. Amb una escriptura transparent i fonda en què en cada línia bullen les idees, Puig sedassa, en nou assaigs, un estat general d'una cultura que s'ha quedat sense mestres, sense elits i quasi quasi sense lectors. Catastrofisme? De cap manera. Lucidesa d'un escriptor outsider (ser d'una dreta liberal i, alhora, defensar que escriu en català i castellà no és encara una pedra d'escàndol?) que ens amolla càrregues de profunditat que poden ser molt constructives, molt epifàniques. Una mostra: «A hores d'ara, l'elitisme és un deure. Mesurarem el valor d'una cultura segons l'ambició de les personalitats que li donen vida, perquè l'ambició, l'orgull i l'amor propi poden generar excessos però, sense ambició, les cultures no existeixen.» Un llibre que fa pensar i actuar.

Llegir fa tornar intel·ligents

Vet aquí el meu aparador desordenat: Començaré per un escriptora divertida i ben viva: Empar Moliner. Diu coses així referides a la parella, que és un dels nuclis temàtics del llibre de contes *T'estimo si he begut* (Quaderns Crema): «És una unió artificial i excitant, a la vegada. Perquè tothom desitja viure en parella, o s'està divorciant... És una unió artificial, perquè totes les unions són artificials, però és una cosa que trobem en el món modern. O perquè és la que conec, i perquè en aquests dies dóna molt de si. Jo en aquests dies veia el programa aquest de la televisió que es diu *La casa de los famosos*, i flipava perquè dic "és una gran idea". És una idea brutal posar-hi parelles. Tu poses cinc matrimonis junts, i la bronca la tens assegurada. És una idea espectacular. I perquè m'interessa el sexe i l'amor i tot això.» En l'entrevista que li fa Maties Salom a *Llegir* ja la veieu: fresca, directa, salada, divertida i amadora del vi Ànima Negra i els rebentats d'Amazona. Un tret de garantia: quan escriu s'ho passa bomba.

Tota la prosa d'Espriu

Salvador Espriu només és conegut com a poeta. Des d'aquí vull recomanar els seus textos en prosa: *Laia*, *Miratge a Cíterea*, *Anys d'aprenentatge*, *El doctor*

Rip, *Tereseta que baixava les escales* (tots a Edicions 62), que són la demostració d'un escriptor entretingut, savi, carregat d'energies narratives, amb una prosa extraordinària. I per acabar aquest espot us faig un parell de retxes d'un text que vaig escriure en una celebració espriuana: «Espriu és l'escriptor: aquell que fa veta, que té cura, que fa viure, que vivifica, que fa planter amb la llengua materna; agafar el llinatge de la mare i de la tribu pròpia i convertir-lo en nom a l'inrevés és la forma més transparent de la passió, de l'amor, de la intimitat, del desig que Salom té amb la llengua materna. I per alguna cosa anomenada llengua materna. Mira que diu: "En haver procurat d'endagar aquestes velles proses ignoro si uns ulls benèvolos les podrien llegir.

Tal vegada, només com l'ensopec d'un esglaó de l'escala que he provat de pujar. Tal vegada, a estones com un document d'època." És increïble el muntatge que fa Espriu per amagar el guster que li produeix la seva prosa: una prosa de poeta que avui, el 2004, més que mai va lligada amb el més actual dels escriptors mestres. Poetes que fan prosa i que són un fotimer. El darrer premi Nobel de fa dos dies, Coetzee, n'és un exemple paradigmàtic. Prosa en què hi ha per un cantó tota la saviesa dels mestres de la tradició des de Llull a Ruyra passant per català i la Bíblia i fins i tot la novel·la rosa i les converses de les nines del Lestonac o algun internat de monges franceses. Prosa en què es pot pouar per un altre cantó la filigrana dels grans poetes que fan prosa en castellà com Valle-Inclán, Miró, Azorín, Machado. Basta veure el mestratge de molts catedràtics de la Universitat de Barcelona quan Espriu estudiava. I Rosselló-Pòrcel també en va fuit.» Llegir la prosa d'Espriu és somniar despert.

Tendències **cinefàgia**

Palma, més cine que mai

en menys cines que mai

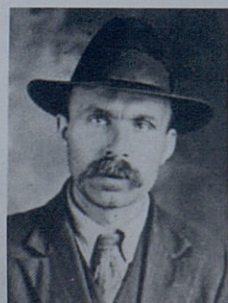
MATÍAS VALLÉS

L'ortodòxia insisteix que el cine és una activitat cultural, i només en la seva fase d'exhibició descendeix a l'avert de les pestilències

fabrils. De nou, l'academicisme s'equivoca. Des del mateix instant en què es concep una pel·lícula amb guionistes que no poden escriure ni una línia, i molt menys un esquema o

outline, sobre el paper sense haver cobrat, perquè li ho prohibeix el seu sindicat o Screenwriters Guild, el funcionament és purament industrial. O financer, si ens movem en l'esfera d'un capitalisme salvatge més refinat. En canvi, és en la fase de projecció i de deglució per l'audiència en què aquestes pastetes comptabilitzades fins a l'últim centau topen per primera vegada amb cervells humans, àvids

d'un pressentiment que sobrepassa un poc el mer entreteniment. Només allà apareix la gestió intel·lectual del problema, un detall que no farà falta precisar als qui hagin contemplat *Isi/Disi: Amor a lo bestia*.

Per tant, i en efecte, ens trobam en la segona entrega consagrada a

l'exhibició cinematogràfica a Mallorca. L'extinció de Multicines Chaplin va suposar una pèrdua cultural tan alarmant com la desaparició no substitució d'un institut d'ensenyament mitjà. El seu impacte intel·lectual mereixia una miqueta més que el desmantellament vulgar a la deconstrucció d'un supermercat. O, ben mirat, pot ser que sigui preferible deixar-se d'hipocresies i que el maltractament a la cultura en la comunitat sigui escenificat sense cataplasmes. No hi hauria, doncs, excusa per reincidir en l'elegia, llevat que la desaparició d'aquest complex és només una borradura enmig de l'extermini que sofreixen les sales cinematogràfiques, i que encara no ha conclòs. Gràcies a la concentració en megaplex amb proclivitat al mall nord-americà, l'illa gaudeix de més pantalles d'estrena que mai. Això no obstant, l'exuberància no redunda en una oferta més completa. Simplement, podeu veure *Troya* en tres horaris distints, sense sortir del mateix lloc. Dit d'una altra manera, en l'edat clàssica s'utilitzaven llocs amb una cabuda de 600 butaques per disposar els espectadors que avui són emmagatzemats en tres espais de 200 seients per unitat. Voltaire hauria extret suculentos conclusions d'aquesta subdivisió.

L'empobriment urbà que implica el desplaçament als afores és desolador. Qui no ho cregui, bastarà que

observi acuradament els entorns urbanístics dels megaplex de Mallorca, que inclouen una presó, una autopista, una via de cintura, i un terreny rústic segons el diccionari, al marge de la seva qualificació, que mai no va haver de veure's maculat per un complex repetit en desenes de geografies turístiques de l'illa. Perquè s'entengui, ens limitarem a comparar aquest desgavell babilònic amb la Sala Born, que com el seu propi nom indica s'allotjava al passeig del mateix nom, avui Zara. Ha guanyat quelcom la capital amb la desaparició d'amagat d'Astoria, Avenida i tants altres? Personalment, la més impagable de les nostres sales continua essent el Rivoli. Desprèn la màgia de l'arquitectura i l'interiorisme que respecten l'estil en què varen ser concebuts, a banda de l'opinió sobre la seva estètica concreta. La seva imatge es correspon a la perfecció amb la idea que un espectador es fa d'una experiència compartida sense necessitat d'entrar en intimitats. Per descomptat, es troba amenaçat per la inefable associació del gaudi d'una pel·lícula amb la immersió en l'ambient que ha adquirit prosàpia internacional gràcies a Magaluf.

La multiplicació de pantalles es tradueix en un augment de sales buides. Si el teatre no té gens de tradició d'afluència massiva a l'illa i basta repassar la multiplicació d'espectacles que són refregits o variacions del club de la comèdia o d'imitadors de Buenafuente, el cine es troba en franca decadència. És curiós que els polítics no extreguin les conseqüències capitals que es desprenen d'aquest fenomen. En fi, és curiós fins que recordam que l'exhibició cinematogràfica no podria permetre's les comissions que es deriven de les grans obres públiques. La centrifugació, o atomització en els seus respectius domicilis, dels ciutadans que uns anys enrere feien coa davant la taquilla suposa una desintegració incompatible amb qualsevol fórmula nacionalista. Ja interpretam les ressonàncies d'afirmació d'un territori que suposava el Chaplin, i la contradicció només aparent entre la contemplació compartida de Harry Potter i l'expressió d'uns valors comuns. En tot cas,

s'haurà d'explicar quins vies canalitzaran el desistiment d'aquestes cerimònies col·lectives.

Si Hollywood ja concentra la major part del seu esforç ramader a pasturar tendres espectadors adolescents, els megaplex significaran l'allunyament definitiu dels majors de 40 anys, que només amb prou feines aconseguen trobar un títol que els arranqui del sofà. Curiosament, la indústria que durant el segle XX va servir per emancipar les successives generacions occidentals ara s'ha erigit en una prolongació de la seva esclavitud. La sala fosca era una

via de fuga per a l'infantilisme, ara garanteix igual que les institucions educatives de què es diferenciava l'eternització de la puerilitat. Desesperats per l'absència d'alternatives, arriba un moment en què

ens matriculam en Catwoman. Com que continua sense aparèixer un títol solvent, ens aproximam a Spiderman II. I en la següent revisió de la cartellera, feim un agranada dels títols de dibuixos animats.

El canvi de perfil de l'espectador té repercussions gens menyspreables. Perdut aquest nexa d'unió, al cine li ha ocorregut com antany a la literatura. És a saber: ja no té cap utilitat com

Relojería Española S.L.

Fundada en 1885

Concessionari Oficial

EMPORIO ARMANI

HAMILTON

Plaça de Cort, 14

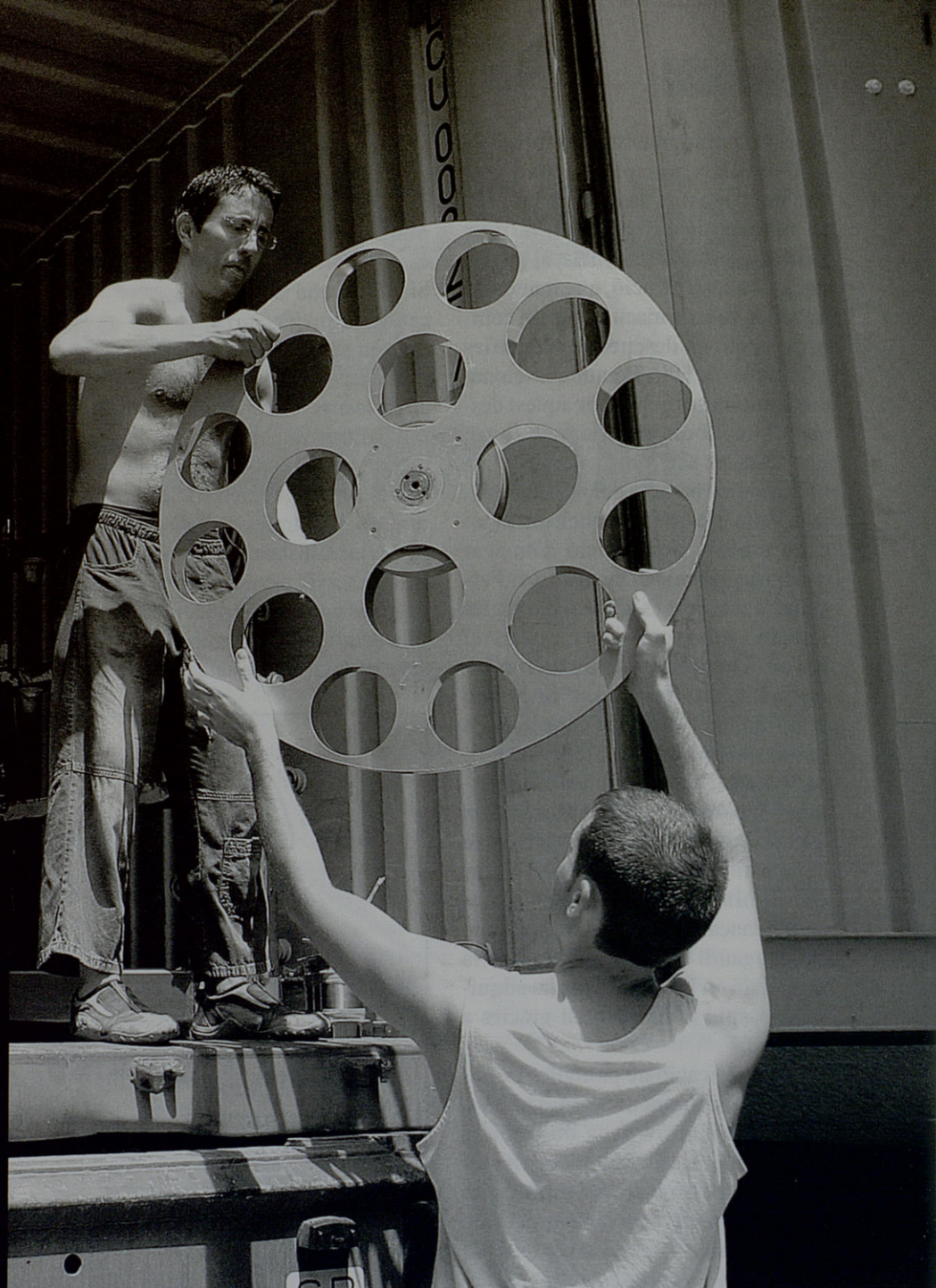
07001 · PALMA DE MALLORCA

Tel. 971 721 563 · 971 724 344

Fax 971 714 369

www.relojeriaespanola.com

respanyola@wmega.es

Sacco e Vanzetti fou la primera pel·lícula projectada als Chaplin

a generador de metàfores. Suposant que els columnistes siguin els recipients que recullen l'aigua de pluja de l'actualitat, a cap d'ells no se li acudiria obtenir una comprensió unànime, ni tan sols majoritària, amb un fragment d'un llibre. Aquest fet es deu a la senzilla raó que la seva audiència no llegeix. El cine era el bastió que mantenia la seva vigència com a referent, però també les seves al·lusions s'han difuminat. D'aquesta mane-

ra, la televisió s'alça com a únic pessebre comú de les tribus socials, el punt de trobada. Per descomptat, el que menys importa és que el comentari sigui crític o cítric, allò important és que parlin d'un. Si es recorda que la petita pantalla és una subindústria cinematogràfica, la perillosa degeneració es fa evident.

Ens hem allunyat massa de Palma. Fa no tantes dècades, encara tenien sentit els cines de barri

Dawson, Arlequí, alimentats exclusivament dels habitants de la zona en qüestió. Eren sales de restrena, quan ni els locals que estrenen pel·lícules tenen avui garantit l'alè. Per tant, els ciutadans es distancien cada vegada més, un fenomen de desintegració especialment infeliç en una illa que menysprea els fenòmens associacionistes. La part industrial del cine prossegueix impertèrrita el seu camí, la cultural s'ha cegat. Millor així?

La universitat, a casa

A la UOC integrem la formació a la teva vida

Diplomatures

- Ciències Empresarials
- Turisme

Llicenciatures

- Administració i Direcció d'Empreses (2n. cicle)
- Estudis de Ciències Polítiques i de l'Administració (2n. cicle/Màster)
- Ciències del Treball (2n. cicle)
- Comunicació Audiovisual (2n. cicle)
- Documentació -*Gestió de la Informació*- (2n. cicle)
- Dret
- Estudis de l'Àsia Oriental (2n. cicle/Màster)
- Filologia Catalana (també accés directe al 2n. cicle)
- Humanitats (també accés directe al 2n. cicle)
- Investigació i Tècniques de Mercat -*Màrqueting*- (2n. cicle)
- Psicologia
- Psicopedagogia -nous itineraris en l'àmbit de la Pedagogia- (2n. cicle)

Enginyeries

- Enginyeria en Informàtica (2n. cicle)
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes
- Graduat Multimèdia (títol propi)

Sol·licitud d'accés:
del 18 de setembre fins al 30 d'octubre

Inici període lectiu: febrer de 2005

Altres estudis

- Curs d'accés a la UOC per a més grans de 25 anys
- Formació de postgrau

Informa-te'n als punts de suport de la UOC

a Ciutadella (c. Hospital de Sta. Magdalena, 1), Eivissa (av. Espanya, 49)

i Manacor (c. Muntaner, 12), al tel. **902 141 141** i al nostre web **www.uoc.edu**.

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Premi ICDE 2001 d'Excel·lència
a la millor universitat virtual
i a distància del món

Consell de
Mallorca

LLORENÇ VALVERDE
CATEDRÀTIC

"Jo he decidit implicar-me personalment en l'ús del català"

A Mallorca tenim una llengua
pròpia.

Molts dels que viuen aquí encara
no la parlen, i alguns ni tan sols
l'entenen.

Si et sents mallorquí o vius a
Mallorca, fes sentir la nostra
llengua.

**TeNiM
UNa LLeNGUa
PeR SeNTIR**